

Magyar Adorján: Kérdések

Ázsiából jöttünk-e, vagy európai ősnép vagyunk?

Bevezetés.

Olvastam Marjalaki Kiss Lajosnak Anonymus és a magyarság eredete c. rendkívül érdekes, nemrég megjelent tanulmányát, amelyben azt bizonyítja, hogy a magyarság Magyarországnak őslakossága, illetve, hogy az országot Árpád honfoglalását már ezredévekkel megelőzőleg is magyarság lakta. Véleményét a szerző ezen szavakban összegzi: Úgy gondolom, hogy a mai magyarság zöme nem Árpáddal jött be, sőt már az avarok, hunok előtt is itt élt és magyarul beszélt.

Mielőtt az alábbi kérdéseket azok számára, akik Kiss Lajossal ebben az általam is vallott meggyőződésben nem értenének egyet, föltennem: röviden összefoglalva előre bocsátom a magam következtetéseit, amelyekre körülbelül két évtizeden át folytatott néprajzi és nyelvészeti kutatásaim után jutottam, s amelyekről egyet-mást már előzőleg az Etnographia-ban, a Hadak Útja c. folyóiratban és másutt is írtam.

Szerény véleményem szerint is, a magyarság őshazája Magyarország, azaz a Kárpátok medencéje, amelyben fajunk és nyelvünk kialakult, és ahol magas szellemi műveltsége volt már azon ősidőkben, amikor az árja népek még nem léteztek. Csatlakozom itt Nagy Géza jeles tudósunknak az Etnographiában Turánok és árják cím alatt megjelent tanulmányában kifejtett azon véleményéhez, amely szerint az árjaság csak ősnépeink és egy más faj az Európában a történelemelőtti időkben élt barlanglakó neanderthaloid ősfaj keverékéből előállott újabb faj, amelynek nyelve, szókincse legalább is felében ősnépeink nyelvéből vétetett.

Magyarországi eredeti ősnépünk, azaz az ősmagyarság legnagyobb része beláthatatlan időktől fogva békés földművelő nép volt, - aminthogy ma is az – és mindig magyarul beszélt, azaz helyesebben szólva: mai magyar nyelvünk ősalakját beszélte. E nép, vagy faj az ezredéveken át, időközönként számtalan rajt bocsátott ki magából, hol északra, hol keletre, hol délre és nyugatra, amely kivándorolt szakadékaikint néha nagy műveltségeket is alapítottak, (szumirok, pelazgok, etruszkok, stb.) majd hosszú idők folyamán nyelvileg, fajilag elváltoztak, átalakultak, más népek közé vegyültek, de mindenfelé olyan nyomokat hagytak maguk után, hogy ezeket a tudósok és kutatók a világ különböző részeiben észrevehették a magyarságot hol innen, hol onnan származottnak kellett, hogy gondolják. Így régebben például a finnugor rokonság hívei őseinket északról, majd Vámbéry és a török rokonság hívei keletről, az ázsiai pusztákról jötteknek vélték. Mások, mint Tóth Jenő és legújabban Zajti Ferenc tényleg megállapítható nyelvi és faji összefüggések miatt, a magyarság indiai eredetét vitatják, ritkán gondolván azonban arra, hogy hiszen ama feltalált néptörzsek éppúgy a magyarságnak messze földre vándorolt leszármazottai is lehetnek, mint ahogy a magyarságot ideköltözöttnek véljük. Ismét mások a szumir nyelvnek a magyarral rokon volta miatt, vagy a kis-ázsiai és szíriai ősturáni műveltségek révén a magyarok eredetét délen keresik, (pl. Fáy Elek: A magyarság őshona) sőt, voltak olyanok is, akik az afrikai kámi nyelvekben található, a magyarral meglepően egyező elemek révén a magyarságot kámi eredetűnek, megint mások – különösen régebben – sémi származásúnak vallották. Végül némelyek, mint pl. Cserép József, azon elvitathatatlan egyezések révén, amelyek az

azték és más ősz-amerikai nyelvek és a magyar nyelv között kimutathatók, a magyarságot Amerikából, vagy Atlantiszból eredőnek tartják.

Mindennek eredményeképp tehát Európa közepén a magyarság továbbra is valóságos rejtélyként állott, és áll ma is. Teljesen megoldódik azonban a rejtély, ha a magyarság őshazájának magát Magyarországot tekintjük, ahonnan ősidőktől fogva egyes szakadékaik minden irányban vándorolhattak ki. Sőt, csak így fejthetjük meg azt is, hogy a magyarság szervesen illeszkedik bele a közép-európai kerekfejű, kis- vagy közép-termetű fajba s hogy arcjellegében is a környező népektől, amelyek nagyrészt különben is csak elárjasodott fajrokonai, alig különbözik, valamint hogy nyelve, szóincse, népszokásai, népmeséi, viseletei is azokéval bár egyezőek, de sokkal őseredetibb jellegűek.

Vámbéry és mások, honfoglaláskori kétségtelen török nyomok alapján, azt is állították már, hogy Árpád honfoglalói nem is voltak magyarok, hanem tiszta törökök, akik Magyarországon egy már itt élt ugor néppel keveredtek, illetve, hogy a ma magyarnak nevezett nyelv e keveredés egyik terméke. Hogy a magyar nyelv ősnyelv és nem újabb keletkezésű keverék, ezt nyelvünk szavainak egymással való szerves és logikus, szócsoportok szerinti összefüggése révén, mihelyt arra alkalmam lesz, könnyen ki fogom mutathatni. Ami pedig Árpád magyarjait illeti, szerény véleményem az, hogy törökök ugyan nem voltak, de nyelvileg többé-kevésbé valóban el voltak törökösödve, fajilag azonban azon régebben keletre kivándorolt őstörzseinktől származtak, amelyek a mai Oroszország területein az ókorban igen nagy számban éltek, s kazárok, kunok, besenyők, palócok, vogulok, cseremiszek, votjákok, bolgárok, stb. néven a régi Oroszország történelmében is még nagy szerepet játszottak. De utóbb, a keresztény és mohamedán vallások felvételével, nyelvileg majdnem mind elszlávósodtak és eltörökösödtek, kivéve a kazárokat, akik zsidó vallást vevén fel, teljesen tönkrementek, birodalmuk szétszűllött, ők maguk pedig elzsidósodtak. Tudjuk, hogy a kereszténység felvétele után, mi is hajszál híján, hogy ősi nyelvünket a latinnal nem cseréltük föl, illetve hogy a magyar nyelvnek csak a legújabb időkben sikerült az országban ősi jogait visszanyernie, s a nép legalsó rétegeiből, ahol még beszélték, ismét az ország nyelvévé lépnie elő. Véleményem tehát az, hogy Árpád honfoglalói nemzetségtől magyarok voltak ugyan, de a magyarságnak oly törzse, amely valamikor Magyarországról, azaz az őshazából kiköltözött volt. Utóbb Attila, majd az avarok birodalmának bukása után, e földnek erősebb urai nem lévén, Árpád honfoglaló népe az alkalmat felhasználta, és itt élő fajrokonáival egyesülve, a bejött szláv, görög vagy oláh, germán és már elkeresztényesedett és szlávósodó bolgárok kezeiből az ezek által már birtokba vett területeket kiragadta. Ami után azonban e harcias, külsejében már törökös-perzsás jellegűvé vált magyar törzs itt élő földművelő rokonaival teljesen összeforrott, illetve azokkal ismét egy néppé lett.

Ez összefoglalásnak, mint alapnak előre bocsátása után fölvetem alábbi, pontokba szedett kérdéseimet mindazok számára, akik fönti fejtegetéseimet – s azzal együtt Marjalaki Kiss Lajos említett véleményét – nem tartják elfogadhatónak, illetve más, ellenkező nézetek hívei, hirdetői. Kérem tőlük az e kérdésekre vonatkozó feleleteket, cáfolatokat, akár részekben, akár álláspontom s bizonyítékaim egészére.

1.

Ha a magyarság Ázsiából jött, úgy hogyan magyarázhatjuk meg a következőket: Jankó János írja az „Etnographia” 1892. évfolyama 194. oldalán: „Itt hallottam azt a votyák mesét, hogy a votyákok ide (a mesét Szelti votyák községben hallotta) a Duna

vidékéről költöztek, és hogy a közeli Madjar helységnév hasonló nevű ismeretes személytől ered.” Mi, etnographusok ugyanis egyetlen igazán népajkon fennmaradt adatra több súlyt fektetünk, mint tíz tudakos kolostori barát írásaira. Tudvalévő pedig, hogy a magyaroknak ázsiai eredetéről szóló igazi néphagyományunk nincsen, ellenkezőleg, a krónikások közül pl. Anonymus kijelenti, hogy a parasztság csalfa meséire, hegedősök csacska énekeire nem hallgatott, vagyis csak azt írta meg, amit nyugati krónikákban olvasott. Szavaiból itt világosan kitűnik, hogy a nemzeti hagyomány tehát mást beszélt, mint ő. Sőt, Marjalaki Kiss Lajos azt is észreveszi, miszerint Anonymus kerüli, hogy az országban már Árpád honfoglalása előtt itt élt „paraszt nép”, vagy „föld népe”, azaz a földművelő őslakosság „nagy tömege” nemzetségéről beszéljen, holott ezeken kívül beszél Anonymus még – ugyancsak itt élt – szlávokról, bolgárokról, oláhokról és rómaiakról, (értsd németekről: azaz a németrómai birodalom alattvalóiról). Kik voltak tehát azon nagyszámú parasztok, akiknek nemzetiségéről nem szól, és akiknek meséire nem hallgatott? Nyilván a földművelő magyar őslakosság, amelynek meséire, énekeire pedig azért nem hallgatott, mert az ezekben mondottak nem mindenben egyeztek meg az általa nagyratartott nyugati keresztény krónikák tartalmával, amelyek pedig Magyarország népvizonyairól mit sem tudtak, s a Magyarországon végbement eseményeket természetesen csak felületesen ismerték. Ezen kívül az Árpád-házi királyok udvarában a parasztok, azaz az itt élő ősmagyarok meséiről Anonymus idejében kétségtelenül még azért sem illett beszélni, mert ezek a honfoglaló nemzetségek hadi dicsőségét – azaz tehát az Árpád-házi királyokét is – nagyon csökkentették! Nagyobb hadi dicsőség ugyanis egy országot tisztán ellenségtől, csupa győzelmes csata után – ahogyan azt Anonymus tünteti föl – fegyverrel elfoglalni, mint az ország igen nagy részét könnyűszerrel, harc nélkül, ellent nem álló, mint rokonoknak szívesen behódoló békés földművelők által fogadtatva megszállani! Ha tehát Anonymus az őslakosság meséit tüntetően megvetette: ezzel királyának is kedvét kereste. Azon Magyar nevű „ismert személyiség” pedig, akiről a votyákok a fõnt említett helységet nevezték, szerintem aligha más, mint a Magyarországot és a magyarságot megszemélyesítő Magyar (vagy Magor) mondai ősatyánk, azaz, mint másutt már kimondtam: Óseink Napistene! Avagy nem nyilvánvalóbb mindez az eddigi elméleteknél?

2.

Ha a magyar nyelv csak hét-nyolc század előtt, azaz a honfoglalás utáni századokban keletkezett keveréknyelv (azaz szervesen összekevert nyelv) volna, hogy magyaríthatnók akkor a következőket: Kör összavunk nyelvünkben megvan a e o ö u és ü magánhangzós kiejtésű alakokban is. Például karika, keringő, kerek, kerék, kering, kör, görbül, korong, (a fazekas korong neve és a kering ige e-hangos kiejtéséből keletkezett, mert a fazekas korong sebesen kereng, azaz kering) gurul, gyűrű, tájszólásos győrő, stb. Világos továbbá, hogy horog, horgas szavaink szintén ide tartoznak, ugyanúgy, mint görbe szavunk is.

Hogy a horog megfogó, beakadó, megragadó valami, magyaríznunk fölösleges. Hogy viszont kacs szavunk szintén horgot, kampót, továbbá a növények kapaszkodó kacsait is jelenti, szintén tudjuk. Ezért nevezi Ballagi a paragrafust is kacsnak. A megfogással függ össze még kacs, kacsó, kacs, - kéz, kezecske szavunk is, valamint ezért nevezi népünk a görbelábút kacslábúnak, a görbe nyakút kacsa nyakúnak. (Ballagi) Világos tehát, hogy kacskaringó, vagy kacskaring szavunk összetett magyar szó, amely tehát a kacs, - horog, kampó szavunk, és a kering igénk

összetételéből képeztetett, és tehát olyan horog, vagyis kampó vonalat jelent, amely tovább folytatódva kering, keringőzik, vagyis kacskaringót, spirált képez.

Almásy György ázsiai utazó az Etnographia 1904. évfolyama 233. oldalán a belső-ázsiai kara-kirgizek ornamentikájáról írva elmondja, hogy a spiráldíszítményt a kara-kirgizek is kacskaringó-nak nevezik. A magyarázatot illetőleg pedig tanácstalanul áll, illetve hiába kísérli meg e szónak a török nyelvből magyarázatát, mert hiszen világos, hogy ezen összetett magyar szó a törökből nem magyarázható. Hogyan kerül tehát e tősgyökeres magyar szó Ázsia közepébe, ha a magyar nyelv csak Árpád honfoglalása utáni időkben alakult ki? Nem kényszerülünk-e arra gondolni, hogy e szó Magyarországról került oda, illetve, hogy a kirgizek ősei valamikor magyar nyelvjárást beszéltek, vagy legalábbis egykor közéjük magyar népek keveredtek? Kimutatható az is, hogy nyelvünkben valamikor igen régen a jelző még a jelzett után következett, ami a ragozó nyelvek szellemének inkább meg is felel. Eszerint tehát kacskaringó ugyanúgy karingó kacs-ot jelent, mint ahogy Hegymagas, (Zala megyében) Magas hegy-et, Becskerek Kerek becs-et jelent. (Becs, bécs, bács, becse, pécs, régi nyelvünkben ugyanis vár, erődítmény értelemmel bír.)

3.

Bögöly szavunk Ballaginál előfordul még *bögöl* és *bököl* alakban is, amely szavunknak *bök* – *döf* igéből származása (lévén a bögöly nagyobbfajta szűrő légy) egészen világos. Ezen *bököl* vagy *bögöly* szavunkhoz hasonló módon képeztettek *döföl*, *emel*, *ötöl-hatol* szavaink, valamint kétségtelenül *öböl* főnevünk is, amely utóbbi az *ök döf lökve üt* igetöből képeztetett, amely igetöből még *ököl* – *döf* szűrő szavunk is keletkezett. (Ball.)

Hogy például *bökő*, *ölő*, *látó* helyett népünk ma is ejt *bökü*, *látu-t*, mindnyájan tudjuk. Fáy Elek (A magyarság őshona 144-145. oldal) azt is kimutatja, hogy az igék mai –*ó*, –*ő* képzős alakjainak régen –*on*, –*ön*, –*in* felelt meg, illetve hogy például *kötő* helyett régen azt mondtuk hogy *kötön*, amiből aztán *kötény* szavunk is képződött. Ugyanígy például *ugró* helyett *ugron*, amiből az *Ugron* családnév származott. Ugyanígy például a *bölnöbika* madár, valamint maga a *bölny*, –régiesen *böln* – állat neve értelme is nem más, mint *bölő*, *bögő*, *bömbölő*, aminek különben a török *bulan* – *bika* szó is megfelel. Ha mármost tudjuk, hogy a mongol nyelvben *bögöne* – bögöly (Vámbéry A magy. Kelet. 100. oldal) akkor tisztában kell legyünk azzal is, hogy ezen *bögöne* szó értelme nem más, mint *bökön*, azaz *bökő* – szűrő, amely szóhoz főnévképző gyanánt szóvégi magánhangzó tétellett hozzá; hogy pedig *bök* igénknek *bög* kiejtése is volt, valószínűvé teszi az Erdélyben ma is használatos *göb*, *göböd*, *döf*, *lök* ige, ami ugyanolyan igető megfordítás, mint *köp* és *pök*, *csavar* és *facsar*, *lükü* és *külü*, (*lökő*, a *mozsár* törője). Hogyan kerül tehát ezen *bögöne* szó a mongol nyelvbe?

4.

Ballaginál találjuk: *berhe*, *börhe*, *bürhe* – iparosok bőrköténye, bőrnadrág, amely szavaknak a *bőr* szavunkból származása kétségtelen. *Börke*, *bürke* szavaink pedig tudvalévőleg vékony bőrt, irhabőrt, hárttyát jelentenek. Ha pedig ez így van: honnan kell akkor a *pergament* szót származtatnunk, amely hiszen írásra is, másra is használt hárttyabőrt, finomabb fajta bőrt jelent, sőt, maga az *irha* – hárttyabőr szavunk is az *ír* igénkhez nem veszedelmesen hasonlít-e? (Irka?)

Tudom, hogy a *pergament* szót a kisázsiai Pergamon, ókori város nevéből származtatják, ahol a *pergament* készítést feltalálták volna, etnográfus és nyelvész

azonban az ilyen naív magyarázatot aligha fogja elfogadni, illetve a *berhe*, *börke* – pergament összefüggést valószínűbbnek fogja tartani.

5.

Tudjuk, hogy a régiek írásra használt másik anyaga a papirusz-nád, (*ír* igénk itt is felkísért) *hártyája* volt, amely nád nevéből a papiros szó maga is ered. Csakhogy a latinban a papiros neve *charta*, amelyben nem világosan a magyar *hártya* szó ismerhető-e fel, amely hiszen mindenféle bőrt jelent? Azoknak pedig, akik esetleg a magyar *hártya* szót kísérelnék meg a latinból származtatni, felhozzuk, hogy a *hár* szótöve azonos a kéreg szóéval, amelynek a-hangos kiejtése él a *hársfa* azaz kéreg-, vagy kérgesfa nevében. Hárs szavunkat ma csak egy bizonyos fa nevéül használjuk. Ballaginál azonban még a következő jelentését is találjuk: *hárs* – a fa héja, külső kérge. Továbbá még: *hársolni* – általában fa, különösen hársfa kérgét hántani. Ugyancsak Ballaginál találjuk még ezen párhuzamot is (amely viszont a *hártya* szavunkkal függ össze): *hárt* – valaminek héját, vékony kérgét lefejtí, - azaz tehát – *hánt*, *hántol* vagy *hársol*. Mindezen összefüggések, illetve párhuzamok (*hártya*, *hárt*, *kártya*, *hárs*, *hársol*, *hánt*, *hántol*) kétségtelenné teszik tehát, hogy *hártya* szavunk nyelvünk ősi, szerves alkatrésze, illetve hogy nem vétetett a latinból. Ha azonban pl. *kéreg* szavunk is nyelvünknek ilyen szerves, ősi alkatrésze, úgy honnan származik akkor a német *Kork* – fakéreg szó? Valamint a német *Haut* – bőr szónak a magyar *hánt* és *háncs* szavakkal hasonló volta is nem feltűnő-e?

A hársfakéreg hajdan igen fontos termény volt, amennyiben belőle hajlékonyra főzve, a legkülönbözőbb háziedényeket, dobozokat és más eszközöket, sőt, bocskort is készítettek. Oroszország némely részében a hársfakéreg ma is fontos kereskedelmi cikk. Ezek magyarázzák meg az erdélyi *kártya* – fából való vizeskorsó szót is, amely edény régen szintén hársfakéregből készült. Tudvalévő, hogy írásra régen nyírfakérgyet is használtak, mely a hársfáénál vékonyabb, finomabb. Ilyen, de még finomabb volt a papirusz *hártyája*, vagy *kártyája* is.

6.

Visszatérvén a *kör*, vagy azzal hangtanilag azonos *győr*, *gyűrű* szavainkra, felhozzuk, hogy Vámbéry (A magy. kel. 68.old.) és mások is, kik a magyarságot ázsiai nomád népnek tartják, megállapították, hogy a magyar *kör* szó azonos a tatár *küren*, csagatáj *körün*, - kör, mongol *küria* – gyűrű szóval. Miért nem állapították meg azonban azt is, hogy a latin *corona*, görög *korone* – karika, gyűrű, a fönti *körün*-nel szintén azonos, illetve, hogy mindezek szintén a *kör*, *kor* szótőre vezetendők vissza? Miért nem állapították meg, hogy a németben is *Kreis* – kör, *krumm*, a görögben *gürosz* - *görbe*, hajlított, amely utóbbi görög szót a magyar *görbé-n* kívül még a *gyűrű* és *gyűrött*, *gyűrni* szavainkkal is összehasonlíthatjuk. Miért nem állapították meg, hogy a latin *circulus* is ide tartozik? Miért nem állapították meg, hogy a görög *krikosz* – *karika* nem más, mint a magyar *karika* vagy *karikó* szónak elárjásított, azaz magánhangzó-kihagyásos, kopott alakja görög –sz végződéssel megtoldva? Mindehhez hozzátesszük még, hogy *karika* szavunk – amelynek Ballaginál még *gariga* változata is van, - szintén összetett magyar szó, amely a *kar* (=kör) ősszavunk és a régibb nyelvünkben létezett *iga* – gyűrű, karika szavak összetételéből, azaz tehát két azonos értelmű magyar szóból képzett összetételből keletkezett, mely *iga* szavunk az állatok befogására való *iga* nevének kívül, még a tal-*iga* szavunkban is megvan, mert kimutatható, hogy a taliga szó eredeti értelme tulajdonképpen kerék volt.

7.

Ha a magyar kör, ker szóból keletkezett kerít, körít igéink és az ebből továbbfejlődött kerítés és kert szavaink jutnak eszünkbe, és tudjuk, hogy ker, kerek szótövének és szavunknak kar, karika változatai is vannak, akkor fel kell vetnünk azon kérdést is, hogy honnan származnak tehát a német *Garten*, olasz *giardino* – kert szavak?

8.

A finn nyelvben *kalteva* – menetelés (Szinyei) amely szónak megfelel a magyar *halad* és *kel* (útra kel). Honnan származnak tehát az olasz *calle* – gyalogút, ösvény, *calla* – átmenet, és a görög *kelendosz* – út, pálya? Hiszen világos, hogy az ilyen szavak csak a haladás, kelés, kal, kel tövű igéjéből mint őseredeti igetövből származhatnak, de sohasem megfordítva! Ezen igetövek azonban a magyarban és a finnben található meg! Még meglepőbb tény, hogy a görög *kelendosz*-nak megfelel a szintén haladást, járást, kószálást jelentő magyar kalandoz, kolindál és kalézol. Mi összefüggésben vannak tehát mindezek a latin *calendae*, szláv *koleda*, oláh *colinda*, mordvin „*Kjol-erda özaisz*”-ával? Felvetem itt e kérdést mások számára, megjegyzem azonban, hogy magam a megfejtést tudom. Azoknak, akik a megfejtést megkísérelni kívánnák, útmutatóul megemlítem, hogy az ezen szavakkal és névvel összefüggő népszokás lényege mindig: házról-házra járás-kelés, sőt, faluról-falura való kószálás, ami kéregetéssel, azaz *koldulással*, *kolindálással* függ össze. Ugyancsak útmutatásul kiemelem, hogy *kalóz* szavunk is ezekkel és a kószálással függ össze.

9.

A magyar levegő, lebeg, lebegő, lebegés, libegés szavak mind könnyűséget kifejezőek, amelyeknek finn megfelelője *lievä* – könnyű, enyhe. Hogyan magyarázható tehát az, olaszban is *lieve*, a latinban pedig *levis* – könnyű, enyhe? Ha a magyar lebeg szóból származik a magyar lebke, lepke, akkor a latin *libelle* – pille, szitakötőféle szónak a magyar libeg szóhoz is okvetlen köze kell, hogy legyen, eltekintve attól, hogy hiszen a latinban is *libra*, *libratio* – libegést, lebegést jelent. Avagy azt véljük-e, hogy a finnek és magyarok *lievä*, levegő, lebeg, lepke és libeg szavaikat mind a latinból és az olaszból vették? Részemről mindenesetre, miután bebizonyosodott, hogy az etruszk nyelv a finnek és a magyarnak volt rokona, azon véleményem vagyok, hogy ezen szavakat is, mint annyi mást, amaz itáliai ősnépeink hagyták a rómaiakra, majd a latinokra, amely ősnépekről ma már tudjuk, hogy az egész itáliai és római műveltséget is ők alapították.

A finn nyelvben továbbá *lievittä* – enyhít, könnyít, vagyis tehát ezen finn –itta és a magyar –ít, egymással teljesen azonos valami. Honnan származik tehát az olasz *lievito* – élesztő? Vajon ez is nem ősi ugor-magyar szó-e, amelynek értelme könnyítő, miután az élesztő az, ami a tésztát, kenyeret könnyíti, könnyűvé teszi?

10.

Ha az eddigi elméletek szerint őseink nomádok és műveletlenek voltak is, a vizet vajon nem ismerték-e, s ennek nálunk vajon neve nem volt-e? Hogy van az tehát, hogy a magyar *víz* szó a német *Wasser* szóval egyezik? Hogy van az, hogy viszont az ugor *vít*, *vete*, *ved* – víz (a sziszegő sz, vagy z hang t-vé, d-vé tudvalevőleg igen könnyen változik) a szláv *voda* – víz szóval egyezik teljesen? Nem kényszerülünk-e itt is arra gondolni, hogy hogy ha itt valaki átvevő volt, úgy azok csak a turániaknál sokkal később keletkezett árnék lehettek, illetve, hogy – amint Nagy Géza sejtette, - az árnék itt nem is átvevők voltak, hanem szókincsük nagy részét már keletkezésükkor készen örökölték. Mindenesetre a magyar víz és az ugor

vit, *ved* még egy tagú, ősegszerű szavak, ellenben például a német *Wasser* többtagú, azaz összetett szó, amely eszerint tehát csak későbbi keletű lehet.

11.

Ha a magyarság Ázsiából vetődött volna Európába: hogyan magyarázható akkor, hogy nyelvünk szavai a régi görög és latin nyelvekkel oly meglepő egyezéseket mutatnak? Például: görög *kampülosz* – görbe, hajlott, amely szó a magyar *kampó*, *gamó*, *kamó* görbeséget, hajlottságot kifejező szavakkal egyezik, amelyeknek még a finn *kumara* – meggörbült, görbe szó is eléggé megfelel. Sőt, a *gamó*, *kamó* szavunk (Ballaginál: pálcaféle eszköz horgas véggel) a latin *hamo*, *hamus* szóval is egyezik.

12.

Hogyan magyarázzuk azt, hogy a magyar *fény* szó a görög *faino*, *faienosz* és *fenomen* fényt, fényességet, fényes jelenséget, tüneményt jelentő szavakkal egyezik?

13.

A görög *agro* szó, amely különben a latinban is megvan, jelent egyúttal földet, mezőt és vadságot, műveletlenséget, durvaságot is. A magyar *ugar* szó szintén földet, mezőt jelent, de olyat, amely műveletlenül hagyatott. Az összefüggés nem szembetűnő-e? Márpedig, hogy az átvevők nem mi voltunk, bizonyítja a szumir *agar*, *igara* – föld, ugar. (Kimnach Ödön: Magyar-sumer kis kézi szótár. Karcag, 1905.)

14.

Miként magyarázható az, hogy a görög *nephosz* – sereg, tömeg szónak teljesen megfelel a magyar *nép* szó? Viszont a magyar *seregnék* nem teljesen megfelel-e a német *Schaar* – sereg szó, holott hiszen a törökben is *cserig*, *cseri* – sereg! (Vámbéry) Elképzelhető-e tehát, hogy mind e szavakat a magyarok éppen a görögből, latinból, németből, törökből szedték volna össze? Nem kényszerítenek-e mind e dolgok arra gondolni, hogy ellenkezőleg: a magyar azon ősnyelv, amelyből az újabban létrejövő nyelvek szókincsük nagyrésztét örökölték?

15.

A *párta*, amely rendszeren félhold alakú, és a fejen valóban mintegy *pártázat*, (Gesims, vedd össze: *párkány*, *part*) módjára áll, tudjuk: a szüzesség jelképe, illetve – amint az kimutatható – magát a szintén félhold alakú szűzhártyát jelképezi. Hogy ez mennyire igaz, népmeséink gyönyörű költészetű, de rejtett hitregei értelmű motívumaival bizonyíthatom. Honnan származik tehát a görög *parthenosz* – szűz szó? A hold szűz istennőjét Artemiszt a görögök, fején a magyar lányokéval teljesen azonos félhold alakú pártával ábrázolták. (Lásd: Versaillesi Diana.) Ezen kívül az, hogy a különben is holdkaréj alakú párta rendszeren ezüsttel (és fehér gyöngyökkel) volt ékesítve: a pártát a holddal szintén közvetlen összefüggésbe hozza. (Szélén gyönggyel ékesített pártát görög és római ábrázolatokon is látunk.)

16.

A magyar *szerencse* szót pusztán a hasonló hangzás alapján a szláv *szrecsa* – szerencse szóból származtatják, hogy azonban a dolog nem ily egyszerű, az alábbiakból látni fogjuk:

Mindnyájan ismerjük azon általános közmondást, hogy „a szerencse forgandó”! Márpedig tudjuk, Fortuna istennőt futó, gördülő, forgó keréken, néha golyón, vagy

szekéren állva szokták volt ábrázolni. Ebből kitűnik tehát, hogy a szerencse és a forgás között valami hitregei összefüggés is kellett legyen. A magyar nyelvnek pedig a forgásra van még egy másik szava is, és ez a sergés, sürgés, sirgés, amely szóalakokból: sergő, serengő, sirülő, sürgő szavaink is képezhetők. (Megjegyezzük, hogy ezen sireng, sereng szavunk párhuzamai még nyelvünkben a kereng, illetve kör, kerek szavaink is.) Annál meglepőbb tehát, hogy viszont pontos párhuzamként a latin Fortuna név a magyar fordul, forog igével azonosul, (éppúgy, mint a szerencse szó a sereng igével) amihez azonban hozzá kell tennünk, hogy a latin *verto*, szláv *vrti* – forog igék is csak a mi *fordul*, forog igénk változatai, amelyeknek, hogy például e-hangos változata is volt, bizonyítja *fergeteg* szavunk, amely utóbbinak a forogatag csak mélyhangzós mása. Hogy azonban ezen magyar szavak nem származnak a latinból, vagy szlávból, bizonyítja az, hogy a finnben is *viera* – gödül, fordul, *viiri* – szélkakas, *värttina* – orsó. (Honnan származik tehát a német *Wirbel* – örvény, forogatag szó?) Nem meglepő-e pedig ezen finn *värttina* és a latin *fortuna* szavak egyezése? Hogy őseredetében Fortuna istennő egy vízszintesen fekvő és forgó korong közepén álló, azaz tehát önmaga körül orsó módjára forgó, azaz sergő, serengő nőalakkal jelképeztetett, azt főképp néprajzi adatokkal be tudom bizonyítani. Mindezen szláv *vir-*, *ver-* forgást jelentő szavakkal legközvetlenebbül összefügg a finn *virea* – *fürge*, eleven, élénk, és a magyar *fürge* szó maga is. (Továbbá: serény, sűrög, *virgonc*.) Ugy, hogy ezek révén rájövünk az erdélyi *füremes*, *füremedik* szavak eredetére is, amelyek értelme: serénység, fürgeség, gyorsaság, de egyúttal üdeség is. E révén egyszerre megfejtve látjuk egyrészt a német *friss*, másrészt pedig a magyar *fürdik* szavakat is, amely utóbbinak eredeti értelme tehát – frissül, üdül, *füremedik*.

17.

A magyar *szól*, *szólani* (tájszólással *szóll*, *szóllani*) igének, amely hangadást, éneket, énekszerű hangzást jelenet, megfelel a török *csalgi*, vagy *csallgi* – hang, zene, amely a-hangos kiejtés, hogy a magyarban is megvolt: bizonyítja a *csalogány*, azaz csalogány szavunk, amelynek értelme tehát: éneklő, szóló, mert hiszen népünk ma sem mondja, hogy a csalogány énekel, hanem hogy szól.

Honnan származik tehát a német *Schall* – hang, hangzás, és a szerb *szlavuj*, orosz *szolovej* – csalogány szavak? Honnan származnak maguk a szláv *szlaviti* – dicsérni, énekelni, és *szlovo*, *szolovo* – szó szavak?

18.

A magyar hang és kong (a törökben hehezet nélkül: ong – hang) szavaknak sziszegő hangos párhuzamai a magyar zeng, cseng, csöng, és a török csenge – zene, dal. (Vámbéry)

Honnan származik tehát a német *sing*, *sang* – énekel igető?

19.

A magyar *föld* szó, mint földet általában jelentő szó, még nincsen semmiképpen sem specializálódva, azaz tehát ősszó, míg ellenben a német *Feld*, amely csak mezőt, szántóföldet jelöl, mint speciális jelentésű szó, csakis az előbbinek származéka, azaz későbbi keletű, nem ősszó lehet. Avagy honnan származik tehát ezen német *Feld* szó? Megjegyezhetjük, hogy a magyar valóban szokta is azt mondani: „Gyerünk ki a földünkre!” amikor a szántóföldet vagy mezőt érti, csak hogy emellett a magyar *föld* szó megőrizte ősi, általános értelmét is. Nyelvtörténetileg képtelenség tehát, hogy a magyar *föld* – Erde szó származott volna a német *Feld*-ből. Avagy a nomád

magyarok sem vizet, sem földet nem ismertek-e még és mindkettő nevét a németektől tanulták-e?

20.

A magyar *él, élet, élénk, eleven* szavaknak egyúttal vidám, jókedvű értelme is van, míg ellenben a finnben már specializálódva, külön találjuk az *elä* – él és *iloise* – élénk, vidám szavakat, amely utóbbiaknak hehezetes megfelelőik is vannak: finn *helea, hilpea* – vidám, jókedvű. Honnan származnak tehát a latin-olasz *hilaris, ilare* – élénk, vidám, jókedvű értelmű szavak, mikor hiszen a latinban az élet szava: *vita*?

21.

Imént fölvetettük azon kérdést, hogy a német *Feld* – mező, szántóföld szó honnan származik, azaz ennek őseként a magyar *föld* szót hoztuk fel, állításunk arra alapítva, hogy e magyar szó még általános jelentésű összó, holott a német *Feld* már speciális jelentésű, azaz nem összó.

Miután azonban ezen német *Feld* szó hangzásilag azonos a német *Welt* – világ szóval, amely pedig az egész földet, mint világot jelenti, így e két német szó között az összefüggést tagadnunk nem lehet, ami azonban egy újabb kérdés fölvetésére kényszerít: arra, hogy tehát honnan származik a német *Welt* szó?

A magyar *világ* szó hangzásilag teljesen azonos a fényt jelentő magyar *világ* – *világosság* szavakkal, ami hogy nem véletlen, illetőleg hogy a két szónak származása is közös kell legyen, bizonyítják a szerb-horvát nyelvben meglévő pontos párhuzama, vagyis az, hogy itt is: *svet, svijet* – világ (*mundus*), *svetlost, svijetlost* – világ, világosság (*lux*).

Tudvalévőleg pedig világos szavainkat népünk némely vidéken ma is ejti még *velág, velágos-nak* is, amely kiejtés mód, hogy milyen ősrégi kell legyen, bizonyítja az, hogy a magánhangzó harmónia törvényét még nem ismeri, ugyanúgy, mint például *málé, béka, góbé, kópé* és még egynéhány szavunk.

Ezen fényt jelentő *világ, vagy velág* szavainkkal egyezik a finn *vällky* és *villku*, amely szavak szintén világosságot, ragyogást jelentenek, valamint felhozható még a *szumir vul* – csillag és *bil, pil* – tűz, ami tehát mind azt igazolja, hogy a világosságot jelentő *vil-*, vagy *val-* szótó nyelvünknek ősi szótöve.

Ha pedig mindez így van, illetve ha különböző nyelvekben a *világ* szó a világosság nevéből képzett, vagy legalábbis azzal összefüggésben van, akkor ez nem kényszerít-e arra gondolnunk, hogy tehát a német *Welt* szó a mi világosság szavunkkal függ össze?

Ezekkel kapcsolatban felemlítem itt népmeséink „Változó Vár”-át. Ez népmeséink szerint ugyanis Tündér Ilona vára. Hogy Tündér Ilona, vagy ahogy népünk még nevezi: Magyar Ilona nem más, mint őseink lég- és földistennője, azaz ugyanaz, mint például a finneknél *Ilma*, mosdva rokonnépünknel *Ange Pataj* istennő, azt már másutt megjelent cikkeimben említettem. A mordvák szerint pedig *Ange Pataj* laka az ég és föld között lebeg, ugyanúgy, mint ahogy népmeséink is tudnak arról, hogy selyemarányhajú Magyar Ilona, vagyis a Tündérkirályné vára, némely változat szerint nyoszolyája függ a levegőben, sőt gyakran az is mondatik, hogy kacsa, vagy kakaslábon forog, viszont más változatok szerint e csodavár aranyláncon függ egy csillagról. Hogy mindez részben szimbolikusan értendő, és hogy mit jelent, itt nem magyarázhatom, de ezt másutt meg szándékozom tenni. Kimutatható továbbá az is, hogy változ, változik igénknek mai értelmén kívül még fordul, forog értelme is volt, ami különösen hangtanilag is igazolható, mert hiszen úgy a *v* mássalhangzó legközvetlenebb rokona az *f*-nek, mint az *l* az *r*-nek, a *t* pedig a *d*-nek, ami szerint

tehát a változ és fordul szavak egymásnak hangtani rokonai is. Ha pedig mindezt így megálapítottuk, akkor érteni fogjuk azt is, hogy a latinban, olaszban *volta* miért fordul!? Ballagínál találjuk: magyar *velence* – szélkakas (ugyanaz tehát, mint a finn *viiri*) ami szerint nyelvünkben valamikor a forgást jelentő *val*, változik igénknek még egy e-hangzós *vel-*, *veltőzik* megfelelője is kellett, hogy legyen, amit különben teljesen igazol is a német *Welle* – forgó tengely. A forgás magyar r-es kiejtésű szavait (*fordul, forgatag, fergeteg*) a finn *värttina* – orsó szóval egyetemben a latin *Fortuna* istennő nevével már szintén összevetettük. Nem csodálatos-e tehát, hogy az angolban meg *World* – világ, amely szóban még egy r hangot is közbeékelve találunk?

Mindezekből azonban azon meglepő tény is kibontakozik, hogy a Földanya, azaz a lég és föld istennője, vagyis – amint másutt már említettem – a magyarok mondai őspanyjának, Magyar Ilonának vára tulajdonképpen maga a föld, annak légkörével együtt: márpedig hiszen a föld valóban forog! Hogy az anyaföldnek az emberiség anyjaként való felfogása mily helyes szimbolizálás, azt magyaráznunk is fölösleges. Ami azonban a legmeglepőbb: az, hogy ezek szerint tehát azon ősnép, amely ezen regéket valamikor a történelem előtti időkben megalkotta, tudta azt, hogy a föld forog! Hogy pedig ez mennyire nem valószínűtlen dolog, legfényesebben bizonyítja azon tény, hogy vogul rokonképünk hitregéi máig is mind azt állítják, hogy földünk kerék módjára forog a saját tengelye körül. (Ld. Etnographia, 1891. 29 és 150. old.) Ezzel szemben tény, hogy az árja bölcsesség még csak nem is olyan régen Galileit máglyára akarta vinni azért, mert azt kezdte állítani, hogy a föld forog! Jelen cikkem legelején említettem már, hogy véleményem szerint fajunk ősnépének Európában azon történelem előtti ősidőkben, amikor az árjaság még nem létezett volt, már volt egyszer egy igen magas szellemi (nem technikai) műveltsége.

Kitűnt tehát a fentebb elmondottakból egyrészt az, hogy világ szavunk összefügg a világossággal, másrészt pedig, hogy ezen kívül összefügg még a forgás r-es és l-es kiejtésű igével is.

A „Változó Vár”-ról, és ezzel kapcsolatban őseink lég és földistennőjéről külön hosszabb tanulmányt szándékozom írni, amelyben a szükséges nyelvészeti és néprajzi bizonyítékok kíséretében ezen gyönyörű ősrégénket meg fogom magyarázni, összeszedve ennek az összes európai népeknél meglévő, de meg nem értett maradványait, a görög hitregékben is kimutatható nyomaival.

22.

Véletlen-e az, hogy a magyar *felhő* szó egyezik a német *Wolke* - vel? (f és v egymással hangtanilag éppúgy azonos, mint h és k, a magánhangzók változása pedig tudvalevőleg alig játszik szerepet.)

23.

Véletlen-e, hogy a magyar *virul, viruló* szavaknak teljesen megfelel a latin *virens*, olasz *virulente* szó?

24.

Véletlen-e, hogy a magyar *bogár* szónak teljesen megfelel az olasz *bacarozzo*, római tájszólásban *bagarozzo*? Az olaszban -ozzo, -azzo, -occio (olvasd: -occo, -acco, -occso) ugyanaz, mint a magyar -ocs, -acs, például a kapocs, labdacs, kövecs, bogaracska szavakban.

25.

Véletlen-e az, hogy a magyar *kap*, *kapni*, megkapni, elkapni – megfogni, megragadni azonos az olasz *chiappare* (olv. *kiappare*) – megfogni, megragadni igével? Hogy kap igénk igazi ősszavunk, eléggé bizonyítják *kapocs* és *kampó* szavaink, amelyek a megragadás, megkapás fogalmával legközvetlenebbül függnek össze, sőt, világos, hogy kapa szavunk is ezek közé tartozik, mert tudjuk, hogy a legősibb kapa az egyszerű kampós faág és a szarvas agancsából készült kampó volt.

Ha pedig *kapálni* igénk a *kapa* szóból képeztetett, honnan származik akkor a szerb-horvát *kopati* – *kapálni*, holott hiszen a kapa szerb-horvát neve *motika*? Másrészt a magyar kapa szóra nem meglepően hasonlít-e az olasz *zappa* (olvassd: *cappa*) – kapa, amely olasz szó az olasz *chiappare*, tájszólásos *ciappare* (olv. *kiappare*, *csappare*) – kapni, megkapni, elkapni szóból éppúgy származik, mint a magyar kapa szó a magyar kapni, kapkodni, kapdosni szavakból?

26.

Véletlen-e az, hogy a magyar *pipacs* szó az olasz *papavero* – pipacs szóval egyenlő?

27.

Véletlen-e, hogy a magyar *foly*, *folyik*, folyó szavak teljesen egyeznek a latin és német *fluere*, *fluss* – folyani, folyó szavakkal?

28.

Véletlen-e, hogy a magyar *rőt* – vörös, teljesen megegyezik a német *rot* és olasz *rosso* – piros szavakkal?

29.

Véletlen-e, hogy a magyar *parázs* szó azonos az olasz *bragia* (olv. *bradzsa*) – parázs szóval? Vajon miért akarjuk nyelvünket mindig csak az ugor és török nyelvekkel összehasonlítani, és nem foglalkozunk például a régi itáliai nyelvekkel, holott Martha francia tudós már elég régen megállapította azt, hogy az etruszkok nyelve az összes ma élő nyelvek közül a finnhez és a magyarhoz állott a legközelebb?

30.

Véletlen-e hogy a magyar *luk*, *lék*, *lik* szavak a német *Loch*, *Leck*, *Lucke* szavakkal teljesen megegyeznek? Ha pedig mindez nem véletlen, akkor miért van így? Miért van az, hogy nyelvünknek alig van egyetlen régibb jellegű szava, amelynek azonos, vagy rokona valamely európai árja nyelvben meg ne volna? Ha mindezen szavakat még az olyanokat is, mint víz és föld ama „nomád magyarok” csak az Árpád honfoglalása utáni időkben vették volna át, akkor azelőtt úgyszólván még beszélni sem tudtak?

31.

Miért van az, hogy az olasz *tizzo*, *tizzone* – tüzes üszök a magyar *tűz* szóval egyezik?

32.

Miért van az, hogy a magyar *ék* szónak teljesen megfelel a német *Eck*, *Ecke* – sarok?

33.

Hogyan magyarázható, hogy a magyar *iker* szónak megfelel a görög *ikelosz* – egyforma, hasonló? Mikor hiszen a törökben is *iki* – kettő!

34.

Hogyan magyarázható az, hogy az olasz-latin *terra, terrano* – föld, sík földterület, *terrazzo* – terasz szavak teljesen megfelelnek a magyar nyelv *tér, térség, terület*, elterül, terjed, terpeszkedik, tereget, terít szavai *ter, tér* – lapos felületet jelentő szótövének? Nem meglepően logikus dolog pedig az is, hogy nyelvünkben az ősi jellegű szavakban (nem műszavakban) ezen *ter, tér* szótő mindig két dimenziós valamire vonatkozik, holott a *tár, táru*, társág szavaink mindig háromdimenziós valamire, azaz úrré vonatkoznak!? Hiszen tény, hogy az *á* hang ejtésekor szájunkat kitérítjük, ellenben az *e* vagy *é* hang ejtésekor szájunkat csak kissé nyitván széthúzzuk, mintegy szélességbe való kiterjedést fejezve ki ezáltal is. Nem meglepő-e még az is, hogy ha ezen *tér, ter* szótövének megfordítjuk, akkor is ugyanazon értelmet kapjuk, mert a rét is sík földterület, sőt, a réteg is laposan, szélesen elterülő valamit jelent, amit népies egyrétű, kétrétű kifejezéseink is világosan mutatnak. Honnan származik tehát a német Ried – vizenyős rét szó? Véletlen-e pedig, hogy a magyar vizenyő szónak a német Wiese – rét felel meg?

Ha nyelvünk csak „keverék nyelv volna”, - amit az ázsiai, vagy finnugor-török elméletek kedvéért föltételezni kénytelenek voltunk, - hogyan magyarázható akkor, hogy nyelvünk szavai egymással ily csodás összefüggéseket mutatnak, holott keverék nyelvben a szavak csak véletlen szerint, azaz minden logikus összefüggés nélkül vetődnek egymás mellé?

De lássuk a dolgot még tovább is! Minden nyelvész tudja, hogy az *r* és *l* mássalhangzók úgyszólván azonosnak vehetők. És lám, a *tér, terület, terep* szavaink szótövét *l*-es kiejtéssel meg is találjuk: *telek, telep, települ* szavainkban, amelyek tehát szintén földet, földterületet jelentenek. Márpedig mindezeknek pontosan megfelelően a latinban is *tellus* – föld, talaj, felszín! Avagy talán ezen szavainkat (*telep, telek, talaj*) a latinból származtassuk? Nem lehet, mert tudjuk, hogy az idegenből átvett szavak az átvevő nyelvben más szavakkal nincsenek összefüggésben, elszigetelten állnak, holott ezek a szavak a magyarban a legcsodálatosabb összefüggésben vannak! De ez még nem minden!

Terep, tereb, telep szavainknak teljesen megfelelnek még: *talp, talap* vagy *talabor*, (Ballaginál a kerék alá lejtőkön kötni szokott *fatalp*, ami a megkötött kerék talpát védi a kopástól) szavaink is. Másrészt a finnben is *taulu* – tábla.

Említettük 5. számú kérdésünkben, hogy a magyar *karika, guriga* szavak a *kör* szavunk változataiból és a szintén kerekiséget jelentő ősmagyar *iga* szó összetételéből állanak, valamint hogy *taliga* szavunk is eredetileg kerék értelemmel bírt. Ha pedig most a lapot jelentő magyar *tel* szótő és a finn *taulu* – tábla szó révén rájöttünk, hogy *taliga* szavunk *tal* része tábla, vagy lap-félét jelent, akkor világosan látjuk, hogy *taliga* szavunk azon ősrégi küllőtlen kerek neve volt, amelyek kerek fakorongokból készültek és tálcához voltak hasonlíthatók, illetve a régi erdélyi fatálakhoz, fatányérokhoz hasonlítottak, ha azoknál nagyobbak voltak is. Ha azonban mindezek szerint *taliga* szavunkat egyenesen a történelem előtti ősidőkből származó és tiszta ősmagyar összetett szónak ismertük fel, úgy ezzel az eddigi, mindent az árjaktól származtató indogermán nyelvészetnek komoly bajt okozunk, mert ezáltal azon kérdés is felvetődik, hogy honnan származik a szintén kerek lapot jelentő német *Teller* szó, honnan a *tallér* és a *dollár* szavak? Másutt alkalmunk lesz majd kimutathatni, hogy a régebbi magyar nyelvben egy *er, ör, örű* vagy *örv* – *karika*, kerekiség jelentésű szó is létezett, ami szerint tehát a legutóbbi három szó is,

ugyanúgy mint a taliga, kerek lapot jelent. Említettük már, hogy nyelvünkben az ősidőkben a jelző a jelzett szó után is állhatott, mint például a Becskerek és a Hegymagas nevekben.

35.

Mondottuk, hogy a magyar fény szónak megfelel a görög *faino*, *faienosz*, *fenomen*, amely görög szavak fényességet és fényes tüneményt jelentenek. Nem meglepő párhuzamosság-e tehát az, hogy valamint népünk a fény, fénylik szót következetesen ejti *fém*, *fémlik*, *fémik*-nek-is, ugyanúgy a görögben is *fémi* – előtűnik, feltűnik, amely görög szó, hogy a fénnyel valóban össze kell függjön, az olyan párhuzamok is bizonyítják, mint *faino*, *fenomen* - tündököl, tűnik, tünemény, vagy a német *Schein*, *scheien*, *erscheien*, amelyek egyúttal fényt és tünést, látszatot is jelentenek. Másrészt a görög fémi szót a nyelvészek a szanszkrit *bámi* – tűnni, feltűnni, előtűnni szóval vetik össze, amelyre pedig a magyar bámul ige úgy értelemben, mint hangzásban elég közel áll, mert kimutatható, hogy a magyar *csodálni*, *csoda* és a szláv *csudo* szavak mind egy régi *csod* vagy *csud* – *süt*, *fény* szóból származnak.

Mellesleg megemlítem, hogy a tudomány mai állása szerint azon régi elmélet, hogy az árják Ázsiából jöttek volna, már megdőlt, s az árjaság keletkezése helyének Észak-Európa tartatik. India műveltségét ugyanis nem az árják, hanem a turáni fajú őslakosság, a ma is még India lakosságának felét képező tamul-drauida népek alapították, (Caldwell, ill. Bálint Gábor: A tamul nyelv a turáni nyelvek sanszkritja) s az árja hinduk, akiknek nyelve a szanszkrit volt, aránylag igen későn vándoroltak be Indiába, átvevén az ott talált műveltséget. Az olaszok és a franciák bár árják, de a legkategorikusabban visszautasítják, hogy őket valaki indogermánnak nevezze! Miért nevezik tehát a magyar nyelvészek közül sokan az árja fajt még mindig indogermánnak, holott e faj se nem jött Indiából, se az elnevezést nem vállalja?

36.

Ha a magyarok nomádok voltak, akkor természetesnek találhatnók, hogy város szavunkat a szerb-horvát nyelvből vehettük, mert tudniillik: a szerb-horvát *város* – város. Holott pedig a dolog éppen fordítva van! Világos ugyanis, hogy a magyar város, régi nyelvemlékeinkben város szavunk a vár szóból képeztetett, és várral bíró, azaz város helyiséget jelent. Miként magyarázhatjuk tehát mégis, hogy a délszlávok a szót a csak ezer évvel ezelőtt bejött nomád magyaroktól tanulták? Hol van itt a logika? Nem sokkal ésszerűbb-e azt fogadnunk el, hogy a magyarok éltek már ősidők óta városokban is, és hogy a közéjük később beszivárgó, de eleinte csak a hegyek között juh és kecskenyájakat legeltető szlávok vették át a város szót? Hogy a balkáni szlávok ilyen életmódot folytattak, a szláv tudósok maguk is állítják, így magyarázván többek között azt is, hogy a törökök úgy őket, mint az oláhokat a közös vlah néven nevezték, amely szó tudvalevőleg juhokat legeltető hegyi pásztort jelent. Tény különben, hogy nemcsak az oláhok, hanem a tótok nagy többsége még mai napig is hegyi nép, és juh, vagy kecsketenyésztéssel foglalkozik. Ezzel a legélesebb ellentétben áll az, hogy a magyarok óriási többsége máig is földművelő, síkságon él, és még Erdélyben is a lapályosabb részeket lakja.

37.

A magyar bendő, böndő, bödő, bedő, bodó szavak eredetileg hólyagot, fölpuffadt valamit jelentettek, amit világosan bizonyít a magyar *bándor* – disznóhólyag, amivel Erdélyben régen az ablakokat vonták be üveg helyett. Ha azonban ezen bendő,

bándor szavak ősmagyar eredetűek, úgy honnan származik akkor a latin *venter*, olasz *panza* (olvasd: panca) - bendő, has? A latin *venter* szónak a magyar bándor szóvali azonossága különösen felötlő!

38.

Említettük, hogy nyelvtudományunk eddigi álláspontjai szerint például a víz és föld szavainkat a németből kellett volna kölcsönöznünk, és hogy ugyanúgy a magyar kő szó is a szláv *kamen* – kő szóból kell, hogy származzon. Más szóval, hogy a régi műveletlen nomád magyaroknak a földre, vízre, kőre saját szavuk még nem volt. Kérdezzük tehát, hogy az alábbi tényekről hogyan vélekedjünk:

A magyar kő szó egyszerű összónak tekintendő. Ezen összóhoz a finn *kive* – kő szóban a v-hang csak utóbb ragadott hozzá, mert ma is azt mondjuk, hogy kövem, köves, kövek, stb., éppúgy mint lovam, lovas, lovak, tő, töves, tövek, aminek következménye, hogy némely egyszerű összó-tőhöz ezen v-hang végképp hozzáragadott. Például a régi szű, szí, (szív) szavunkhoz a szüvem, szívem kiejtés révén a v-hang végképp hozzáragadott, úgyhogy mai nyelvünkben már szív. Ugyanílyképp lett a régi eny, enyű szavunkból enyv, üd szavunkból üdv, ölyű szavunkból ölyv, stb. Így lett például a só szavunkból is sav műszó, azért mert népünk ősidőktől fogva a sót így képezte tovább: savam, savanyú, savó. Ugyanúgy a szó szavunkat szavak, szavam, szavazni alakban képezzük tovább – bár a mai irodalmi nyelv elég hibásan mindinkább divatba hozza az ilyeneket, mint sók, tók, szók, faluk, daruk, ahelyett, hogy savak, szavak, tavak, falvak, darvak, stb.

Mindezen legutóbbi szavakhoz a v-hang nem ragadt hozzá, míg ellenben pl. az ó, óni ige az óvás, óvadék továbbképzés révén már óv, óvni-vá változott.

Világos továbbá, hogy a szláv *kamen* – kő szó is a mi kő összavunk fejleménye, ugyanúgy, mint az annak megfelelő magyar kemény szó is, mert hiszen a keménység az őseber szemében a kőnek legjellemzőbb tulajdonsága, vagyis a szláv *kamen* szó tulajdonképpen már nem is az ősi kő vagy ka szóból keletkezett, hanem ennek egy származékából, a *kemény* szóból. Hogy ez mennyire igaz, a következő párhuzam is bizonyítja: Nyelvünkben kova egy bizonyos kemény kőnem neve, amelyből éppen keménysége miatt az őseber szerszámokat, fegyvereket készített. S íme, ezen kova szó, amely tehát a kő vagy kó összavunknak szintén v-hangos továbbképzése révén jött létre, teljesen megegyezik a finn *kova* – kemény, és *kive* - kő szavakkal!

Ezek után már nem fogunk abban sem kételkedni, hogy például a finn *szarve* – szarv, valamint a magyar *szarv* szó maga is a régi, azaz ősi magyar *szarv* – szarv szó romlásából keletkezett, éppúgy, mintha a daru, falu helyett azt mondanók: darv, falv, mint ahogy mondjuk is. (Darvak, falvak.)

39.

Miként magyarázzuk azt, hogy a magyar *rúd* – bot, vastag, karóféle szóval teljesen azonos a német *Rute* – vessző, bot? A fentebbiekben láttuk, hogy nyelvünkben az egytagú szavak, vagy szótövek megfordított alakban is előfordulnak (köp-pök, göb-bög, csavar-facsar, tér-rét, csapkod-paskol, stb.) amiért is a *rúd* szavunkkal a vele azonos jelentésű *durung* vagy *dorong* – bot, vastag karóféle szavunkat is összehasonlíthatjuk. Hogyan magyarázható pedig akkor az, hogy viszont az olaszban (különösen a római tájszólásban) *tortore* – dorong, bot? Azon körülmény pedig, hogy ezen *tortore* szó az olasz irodalmi nyelvben fenyítő, büntető értelemmel bír, meglepetésünkre nem azt bizonyítja-e, hogy a magyar *dorgál* és *torol* – fenyít, büntet szavaink is a dorong és egy tehát létezett *tor* – bot, rúd szóból származik?

Hiszen a bot vagy rúd valóban ősidőktől fogva a fenyítés, büntetés, azaz a megtorlás legáltalánosabb eszköze volt. A botbüntetés vagy megbotoztatás akárhány helyen ma is megvan még, sőt nyelvünkben is megebrudalni szintén annyit jelent, mint megbotozni. Márpedig a törökben is *turgala* – megdorgálni, rendreutasítani, fenyíteni, ami szerint tehát fönti szavaink a latinból vagy az olaszból nem származhatnak!

A rúd szavunkból, vagy annak dur-, dor-, tor- alakjából származnak azonban kétségtelenül a *törzs*, *törzsök*, régiesen *törs*, *törsök*, valamint a *torzsok*, *torzsa* szavaink, és a *tor* (mellkas része) szavunk is, amelyeknek azonban pontosan megfelel az olasz *torace* (ejtsd: toracse) *torso* – törzs és *torzo* *torzolo* (ejtsd: *torco*, *torcolo*) – torzsa, torzsok. Rómában a szobrászok egymás között, ha valamelyikük egy „torso”-t (fej és végtagok nélküli törzs-szobor) kevésbé szépen csinált meg, az illetőt azzal szokták gúnyolni, hogy „Ha fatto un torzo ma non un torso!” (Csinált egy torzsát, de nem egy törzset!) Márpedig ha minden szavunkat, amelynek megfelelője valamely európai nyelvben megvan, azt onnan hozzánk származottnak „jövényszónak” akarjuk tekinteni, akkor végülis oda jutunk, hogy – tisztelettel fel kell kérjünk bárkit, hozzon fel nekünk mondjuk kétszáz olyan ősszót, ami nyelvünkben nem jövényszó, mert hiszen feltételezhető, hogy egy olyan nép, amely Európa közepén, összes ellenfeleit legyőzve, s azokat adófizetésre kényszerítve hatalmas államot alapított, legalábbis kétszáz szóval már rendelkezett! Ha pedig törzs szavunk néptörzs vonatkozásban a fa-törzs, (amelyből az ágak nőttek ki), azaz tehát a törzs alapszóból származott, hogyan magyarázható akkor például az, hogy a törökben is *tirv* – néptörzs, te a törökben maga a törzs alapszó nincsen meg!?

Olvassuk csak el figyelmesen Vámbéry „A magyarság bölcsőjénél” c. könyvét! Látni fogjuk, hogy miként küszködik a lépten-nyomon feltoluló tényekkel, hogy azokat valamiképpen a magyarságnak Ázsiából való származtatása és keverék népként létrejötte elméletével összeegyeztethesse! Megállapítja, hogy a török nyelv legeslegesőbb alakja emlékeit az élő magyar nyelvben találjuk fel, és hogy a magyarban éppen a tőle legmesszebb fekvő kelet-ázsiai török nyelvekben és nyelvemlékekben találják a legtöbb hasonlatosságot, holott nyugat felé haladva mind kevesebb rokonvonásra akadunk, - amit érthetetlennek tart! Végülis kénytelen azt föltételezni, hogy a magyarság Ázsia messze keletéről megszakítások nélkül, sebesen robogott be Európa közepébe, mert csak így fejthető meg azon csodálatos tény, hogy a közbenső, újabb jellegű török nyelvek a magyarság nyelvére semmi hatást nem gyakoroltak!

Mily délibábos és lehetetlen dolgok ezek? Holott mily egyszerű és természetes azt feltételeznünk, hogy a magyarság mindig ott volt, ahol ma van, és hogy nyelve azon aránylag elváltozatlanul maradt ősnyelv, amelyhez a tőle legmesszebb eső és legősibb török nyelvek egyszerűen azért állanak a legközelebb, mert hiszen azok a legrégebben váltak ki belőle. Maga a magyar nyelv pedig azért változott oly keveset, mert hiszen eredete helyén megmaradva mindenféle új és idegen hatásoknak a legkevésbé volt kitéve, hiszen a minden oldalról járhatatlan hegyekkel körülvett középeurópai medencében jól el volt szigetelve, és így önmagában fejlődött.

Megállapítja Vámbéry továbbá azt is, hogy különböző nyelvi jelenségek miatt lehetetlen amellettt maradnunk, hogy a magyarság csak egy ezredévvél ezelőtt jött volna Európába, illetve magyarázatként kénytelen a jazigokra, azaz a jászokra utalni, akik tudvalevőleg hazánk területén éltek már a rómaiak előtti korban is.

De megállapítja Vámbéry még azt is, hogy a magyarban az összes nyelveknek is nyoma van! Vagyis hogy eszerint a magyar nyelv csak azon ősidőkben alakulhatott ki, amikor az összes ugor népek is még együtt éltek, vagyis a történelem előtti idők

messzeségében. Ha tehát a magyar nyelvnek úgy török, mint ugor vonatkozásai a legrégebbi ősidőkbe utalnak, nem kézenfekvő dolog-e akkor az, hogy a magyart tartsuk mindezen nyelvek legősibb alakjának – ami mind e megfejthetetlen és „homályba burkolt” dolgoknak igen egyszerű magyarázatát adja?

40.

Tudom, hogy a magyar *gyümölcs*, népiesen *gyümölcs* szóhoz hasonlít a török *jimis* vagy *jemis* – gyümölcs és étel szó, de nem hiszem, hogy a magyar gyümölcs szónak őse ezen török szó volna, és tisztelettel fordulok Techert Józsefhez (Magyar nyelv, 1929. 7-8. szám) és Ekhardt Sándorhoz (Napkelet, 1929. 19. sz. 473. o.) azon kérdéssel, hogy e magyar szó török jövevény volta bizonyítására a pusztán hasonló hangzáson kívül még mi hozható fel? Megjegyzem mellesleg, hogy e szavaknak a török *jimis*-ből, *jemis*-ből való származtatását azért nem tartom helyesnek, mert például Vámbéry is megjegyzi, hogy e szó alapjelentése: étel, ami szerint tehát e szó kétségtelenül a török *je* – enni igetóből származik, ami viszont a magyar e-, é-, (eszik, étkezik, étel, étek, éhség, stb.) igetőnek csak kezdő j hanggal megtoldott alakja. Viszont amilyen világos az is, hogy a német *essen* szó az említett magyar e-, vagy é-, igető *ét*, *esz*, *eszik* alakú továbbképzéséből fejlődött, ugyanolyan világos az is, hogy a szláv *jeszti*, *jede* – enni, eszik ige meg ugyanezen ősi magyar-török igető kezdő j hanggal megtoldott alakjából fejlődött.

Ezekkel szemben a magyar gyümölcs szónak a magyar *gümő*, *gumó*, *gömb*, *gomb*, *gomolyag*, *gömbölyeg* és megfordítva: *mag*, *meggy*, *makk*, *mák*, *mogyoró*, *magvál* szavak csoportjából való szerves származását, odatartozó voltát kétségtelennek tartom.

41.

Véletlen-e, hogy a soványságot, keskenységet, szárazságot, fogyást, kevésséget jelentő magyar *szűk*, *csekély*, *sekély*, *szikár*, *szikad*, *sugár*, *csík*, *csikasz* szavaknak pontosan megfelel az olasz-latin *sicc*, *secc*, (olv. szikk, szekk) szárazságot jelentő szó? Hogy e szavainkat mi nem vehettük az árjáktól, bizonyítja azon tény is, hogy a sokezer éves szumir nyelvben is *sziga* – sovány, amely szumir szó meglepően fejti meg azt, hogy az erdélyi magyarság miért használja a *szigorú* szót sovány értelemmel, eltekintve attól, hogy hiszen ezen szigorú szó a szikár és sugár szavainkkal is azonos. Tudjuk, hogy mértani értelemben a sugárnak, vagyis a vonalnak csak hosszúsága van, de szélessége nincsen, illetve hogy mértani értelemben a vonal, azaz csík szélesség és vastagság nélküli, vagyis csikasz (sovány).

42.

Véletlen-e, hogy a magyar *sovány* szó a német *Schwund*, *schwinden* – fogyás, fogyni szóval egyezik?

43.

Véletlen-e, hogy a magyar *sír* szó, amellyel *sív*, *sivalkodik* szavunk is összevetendő, és amelyből a magyar *sirály* és *sivajka* (sivalkodó vízimadár) szavak is származnak, oly feltűnően egyezik a német *Schrei*, *schreien* szavakkal? Főntebb már érintettük, és még többször is bizonyítani fogjuk, hogy az árja nyelvérzék a magánhangzókat, különösen a szavak elején előszeretettel hagyja ki, amivel szemben a magyarban két egymás után következő mássalhangzó a szó elején egyenesen lehetetlen. Nehogy azonban fölemlített szavaink ősmagyar eredete felől, vagy azoknak egymással való

logikus összefüggésében kételkedjen, megjegyezzük: a szlavóniai ősi magyarság a sirályt sivajkának nevezi, vagyis e szót a siv, sivalkodik igéből képezi. Eszerint világos, hogy a finn *kajava* – sirály, a kiabál, népiesen kajabál igében leli őset, ugyanúgy tehát, mint a sirály szó a sír, siránkozik igénkben, amelynek hogy kiált értelme is volt, bizonyítja a német *schreien* – kiáltani szó. Másrészt meg az ősturáni szumir nyelvben *sír* – énekel, *szur* – kiált!

A legkülönbözőbb népek a szirénákról, vagy a hasonló vízi tündérekről, a rólok szóló mondákban el nem mulasztják azt kiemelni, hogy ezek énekelnek! Mai művészeink ugyan már szirénákról lévén szó, inkább csak a halfarkú és leány felsőtestű mesebeli lényekre, azaz a sellőkre gondolnak, a görög-római hitregék sirena alatt bizonyos hattyú, vagy sirály alakú vízitündéreket értettek, amelyeknek vagy csak felsőtestük volt leány alakú, vagy pedig csak fejük. Egy egész felsőtestében leány alakú sziréna szobrot láthatunk a Louvre-ban, görög vázafestményeken azonban Odyszeusz hajója mellett a tengerpart szikláin ülve, olyan sirenákat látunk, amelyek teljesen sirálytestűek, s csak fejük szép leányé. Véleményem szerint a *sirena* szóban tehát *sír* igénk lappang, amely ige a sirena szóban Itália és Görögország őslakóitól, a titokzatos pelazg népektől maradt a görögökre és rómaiakra. Tudjuk ugyanis, hogy régi nyelvünkben ene, ené, enő, ünő, ana, stb., úgy az állatok nőtényei nevéként is szerepelt, mint ahogy jelentett nőt, sőt anyát is általában. Hogy viszont sír szavunkat, különösen a szumir nyevvel összehasonlítás révén úgy sír, kiált, mint énekel értelműnek is vehetjük, szintén láttuk már. Tudvalévő az is, hogy a sirályok némely fajtájának kiáltása nő, vagy gyermek siránkozó kiáltására annyira hasonlít, hogy a tenger, folyó vagy tó sziklás partjai mentén csolnokon haladó utas a váratlanul felhangzó kiáltásban gyakran valóban nő vagy gyermek sírását, kiáltását véli hallani. Némely sirályfajta hangja, különösen közelebről hallva elnyújtott síír-nek hangzik. Ismeretes az is, hogy a sirályok a tenger, vagy más vizek sziklás, szirtes szigetein szeretnek tartózkodni és költeni, ahonnan kiáltozásuk messzire elhangzik.

A monda szerint Odyszeusz a szirénák szigetéhez közeledvén, hogy azok csábos énekét meghallgathassa, de csábuknak ellenállhasson, társai által magát a hajó árbocához köttette, míg társai fülüket viasszal dugták be. A szirénák végzete azonban az volt, hogy csak addig élhessenek, míg valaki csábító éneküknek ellentáll. Miután pedig Odyszeusz az említett módon őket kijátszotta, a monda szerint kétségbeesett kiáltásokkal és sírással magukat a tengerbe vetették, ahol szirtkévé váltak. Feltűnik, hogy szirt szavunk a sziréna szóval azonos szótövé. Miután szirt szavunk különösen a hajózásra veszedelmes, a víz színén álló sziklát jelent, összefüggést itt abban is sejthetünk, hogy a szirtkévé változott szirénák a hajósokra továbbra is veszedelmet jelentettek, éppúgy, mint azelőtt.

Felemlítettem, hogy az itt csak a lehető legrövidebben elmondott dolgokat most készülő, ősvallásunkkal foglalkozó könyvemben természetesen bővebben fejtem ki. Ott láthatóvá teszem ezen dolgok szimbólikus értelmét, teljes költői szépségét, s kísérem ezenkívül a szükséges nyelvészeti és néprajzi bizonyító adatokkal. Mindezen mondák igazi mély értelme a görög, római és más árja népek mondáiból már ki nem tűnik, vagyis ezek értelme csakis fajunk ősnépeinek hitregéiből fejthető meg. Ez azonban csak igen nagy távlatokat áttekintő, és eddig szokatlan néprajzi tanulmányok segítségével oldható meg, de eredményt még így is csak éppen a magyar néprajzi adatok és nyelv különösebb figyelembe vétele mellett érhetünk el.

44.

Vámbéry megállapította, hogy az élő magyar nyelv a legrégebb keleti-török nyelvjárásokkal, és az őstörök feliratok nyelvével mutatja a legtöbb rokonságot,

illetve, hogy a nyugatibb török nyelvjárások a magyar nyelvre semmi hatást nem gyakoroltak. Ezek alapján feltételezi azután, hogy a magyarság a messze keletről az utat aránylag igen gyorsan kellett, hogy megtegye. Miként magyarázható azonban az, hogy hogy ezen messze keletről jött magyarság nyelve, szókinccse oly csodálatosan egyezik az ó-görög, a latin, az olasz, a német nyelv szókinccse nagy részével, eltekintve attól, hogy a szintén ősrégi baszk és finn nyelvekkel még szerkezetileg is egyezik? Hogyan magyarázzuk akkor például az alábbiakat is:

A magyar *hólyag*, *hólag*, *hályog* (utóbbi eredetileg szintén hólyag értelemmel bírt: Ballagi) szavaknak kétségtelenül rokona és ősrégi, a magánhangzó harmóniát még nem ismerő, közvetlen párja a magyar *héla* – üres szó, továbbá a *hülye*, tájszólásos *hüle*, *hölye* (Ballagi) szavaink is, amelyek a fej, koponya ürességét, azaz ostobaságot, butaságot akarnak kifejezni. Ugyancsak Ballaginál találjuk, hogy magyar *hőle* –üres, *hől* – hüvely. Általánosan szokás még magyarul ostoba embert *hólyag*-nak is nevezni, aminek aztán megfelel még a *golyhó* – ostoba, buta szavunk is.

Mindezen szavak egymással tehát a legszorosabban összefüggnek. Hogy azonban nyelvünk e szócsoportja mily nagy kiterjedésű, illetőleg, hogy mennyire nyelvünk legősibb gyökeréből ered, akkor kezdhethük csak észrevenni, ha eszünkbe jut, hogy mivel hólyag alatt mindig gömbölyű, gömbölyded valamit értünk, úgy ezen hólyag, golyhó, stb., szavaink a *golyó*, *goló*, *gölő*, *gölödi*, *gölödény*, *galacs*, *galacsin*, *galagonya*, stb. golyót, golyószerű valamit jelentő szavainkkal is együvé tartoznak, amelyekkel a török *gülle* – golyó is egyezik. Ha azonban golyó, vagy tájszólásos goló szavunk ily ősrégi, úgy honnan származik akkor a latin *globus* – golyó szó? Nem világos-e, hogy e latin szó is, mielőtt az árja nyelvérzék az első magánhangzót belőle elhagyta, *golobus*-nak kellett hangozzék?

Másrészt *héla* – üres és *hől* – hüvely szavaink az ür fogalmát azáltal is kifejezhetik, hogy a tartalmazni képes héjjat, hüvelyt nevezik meg. Az Etnographia 1917. évfolyama 103. oldalán találjuk, hogy a dunántúli Őrség népe nyelvén hél a háztetőt, azaz a ház teteje alatti ürességet jelenti. Ez azonnal eszünkbe kell juttassa az erdélyi *héj*, *hájú*, *hévú*, *hiú* vagy *hivú* változatokban élő padlásüreg, háztető jelentésű szót, amiből látjuk azt is, hogy például *hüvely* szavunk is valaminek híja, azaz üressége, tartalmazni képes héjja nevéből keletkezett. Illetve látjuk azt, hogy a valaminek héjja – népiesen haja – burka, hüvelye és valaminek ürege fönti nevei mind egy és ugyanazon ősszóból kellett, hogy keletkezzenek. Látjuk továbbá azt is, hogy a magyar *hiúság* szó ugyanúgy az ür *hiú* nevéből keletkezett, mint a latin *vanitas* – hiúság a latin *vanus* – üres szóból. Sőt, fejtegetéseinkkel még tovább is mehetünk, vagyis miután megtudtuk már, hogy ősnyelvünkben az egytagú szavak megfordított alakban is előfordulhatnak, úgy fel kell ismernünk azt is, hogy a magyar *léha* szó is csak a *héla* szavunk megfordított, de vele azonos értelmű alakja. (Hél-a – léh-a; mindkettő szóvégi magánhangzóval megtoldva.) Léhaság alatt is tartalmatlan, hiú, könnyű valamit értünk. Az üresség, tartalmatlanság, könnyűség, más szóval a hélaság és léhaság egymással természetes összefüggését bizonyítanunk fölösleges. Ha azonban a léhaság az ürességgel azonos, úgy azonnal eszünkbe kell jussanak az üreget jelentő *lék*, *luk*, *lik* szavaink is, másrészt pedig észre kell venünk a tehát könnyűséget is jelentő *léha* szó *léh* szótövének a *lehell*, *lehellet*, *levegő*, *lebeg*, *libeg* és *lélek* szavainkkal való összefüggését, mert hiszen mindezek nyelvünkben közmondásosan könnyű dolgoknak mondatnak.

Be kell tehát látnunk, hogy a magyar:

hólyag, *hólag*, *hályog* = hólyag

héla, *hőle* = üres

hél, héj, hijú = üreg, padlásüreg

hől, héj = hüvely

hüle, hülye, hölye, golyhó = üres fejű, buta, és megfordítva:

léha = könnyű

lehellet, levegő, libeg, lebeg

luk, lék, lik

szavaink egymással a legszorosabb hangzás és értelembeli összefüggésben állanak, illetve hogy mindezek nyelvünk egy óriási kiterjedésű szócsoportja szerves alkatrészei.

Igen ám, de hogyan magyarázzuk akkor azon tényt, hogy a németben is:

Hülse, Hülle = hüvely, héj, burok

Höhle = üreg, barlang

hohl = üres, és megfordítva:

Leck, Loch, Lucke = luk, lék

Lücke = hiány, hézag?

Hiszen a német nyelv nem ismeri az egytagú szavak megfordítása törvényét, honnan kerültek tehát ezen egymásnak megfordított alakját képező, de azonos értelmű szavak a német nyelvbe?

Hogy mindezen szavak ősnyelvünkből kellett származzanak, az is bizonyítja még, hogy ugyanezeknek még egyszerűbb, azaz csak két hangból álló ősszótövéit szintén a magyarban találjuk meg a *hé*, *hi* és megfordítva *éh*, *ih* vagy pedig a csak egyetlen magánhangzóból álló *é*, *í* szótövekben, amelyek tehát tulajdonképpen csak egyszerű hangadások, de nyelvünkben még így is a hiányt és ürességet fejezik ki. Hogy a fönti szavak ősszótövei valóban a *hé* és *hi*, vagy *éh* és *ih*, bizonyítják például a *hél-la*, *hi-vú*, *hi-jú*, *hé-vú* szóalakjaink, amelyekből látjuk, hogy a *hi* vagy *hé* után még szabadon következhetik nem csak *l*, hanem *v*, vagy *h* hang is. Hogy a *hé*, *hi*, *hév*, *hív* szavaink a *hívás*, azaz a hiány s így az *úr*, a telni vágyás szavai, azt magyaráznunk szinte fölösleges, mert hiszen mindnyájan tudjuk, hogy népünk embere ma is, ha valakit hív, azt kiáltja utána, hogy: Hé! Viszont a megfordított *éh* és *ih* az éhségnek, szomjúságnak, (utóbbi népünk ihosságnak is mondja) azaz tehát hiánynak, úrnek, telni vágyásnak ugyanilyen kétségtelenül ősmagyar szavai, amiért is a *hiú*, *hívó*, *hévú* = üres, *úr* szavainkat is ezek után jobban fogjuk érteni, valamint azt is, hogy honnan származnak a német *leicht*, olasz *leggiero* és a latin *levis* – könnyű szavak.

45.

A magyar *korom* szót joggal a török *kara* – fekete szóval hasonlítják össze. De honnan származik akkor a latin *carbon* – szén szó? Sőt, mivel mint minden nyelvész tudja, az *r* és *l* hangok úgyszólván azonosaknak vehetők, kénytelenek vagyunk a német *Kohle* – szén szót is a magyar *korom* szóval összefüggésbe hozni. Hogy ezen német szó mennyire a feketeség szavából ered, bizonyíthatjuk még a magyar *holló* szóval, azaz ezen közmondásosan fekete színű madár nevével is, amely viszont a latinban *corvus*, ami a magyar *korommal* azonos, a törökben pedig *karga* – holló, meg a *kara* – fekete szóval azonos. Fölhozhatjuk még, hogy a szlávban is *kal*, *kaljati* – feketeség, befeketíttetni, a latinban és olaszban *caligo*, *caligine* – sötétség, sötét borulat, a magyarban *gyaláz* – bemocskol, befeketít.

Tudjuk, hogy a fekete szín a gyász és halál színe is: nem meglepően logikus összefüggés-e tehát az, hogy a magyar *halál*, *halott*, *holt* és *holló*, finn-ugor *kuolema*, *kulo*, *kuloz*, *kulen* – halál, halott, és *kulak*, *kuolek*, *kolek* – holló?

Ne feledjük azt sem, hogy a fekete színű, és holt tetemekből táplálkozó hollót népünk mesékben, népdalokban „gyászos holló”-nak, „fekete holló”-nak szokta nevezni, és halál, vagy egyéb szomorú dolgok hírnökéül szerepelteti.

Ha tudjuk, hogy India ősműveltségét az ugor fajú dravida népek alapították, akkor érteni fogjuk azt is, hogy Indiában a gyász, halál és éjszaka istennője Káli.

Vajon a szíves olvasó már az eddig elmondottak után is nem kezdi-e észrevenni, hogy miként omladoznak össze azon fogalmak, hogy „árja szó”, vagy „árja szókincs”?

46.

A latin-olasz-francia *szapo*, *szapon*, szavon kiejtésű, szappany értelmű szavakat ma a német *Seife* szóból származtatják, amelynek értelme lucskos, síkos, nedves valami volt. A fönti árja szavak, (valamint a magyar *szappan* vagy *szappany* szó is) nem sokkal jobban egyeznek-e az ősi magyar *szapulni* – mosni szóval? Hogy azután a szapulni ige *szap* vagy *száp* töve a fenti német *Seife*, továbbá a *saufen* –inni szavakkal is összefügg, azt kétségtelenné teszik a magyar *záp*, népiesen száp és *iszap* szavaink, amelyek nedvességet, lucskoságot és lucskos rothadást fejeznek ki.

Honnan származik a görög *szapro* – rothadás jelentésű szó, amelynek fordítottja is megvan a magyar *poshad* (rothad), *posvány* (mocsár), *pocsék*, *pocskol*, *focskol*, *föcsög*, *pöce*, stb., szavakban?

47.

A magyar *ló* szót a futás, magyar *loholni* – futni szóval vetik össze, amit részemről is elfogadok. Miután azonban a törökben is *lau* – ló, kétségtelen tehát, hogy itt igazi, ősi magyar-török szavakkal van dolgunk. Hogyan magyarázzuk akkor, hogy a német *laufen*, tájszólásos *lofen* (olv. *lófen*) – futni? Megjegyezzük még, hogy az oroszban is *losi* – ló.

Miután pedig a magyar *loh* – fut igető megfordítva a *halad* igét adja, nem meglepő-e, hogy a németben meg *Gaul* – ló?

48.

Már föntebb láttuk, hogy a magyar *léha* könnyűséget is kifejező szó mily szoros összefüggésben áll a magyar *lebeg*, *libeg*, *lélegzik*, *lehell*, *levegő*, stb., szavakkal, vagyis világos az is, hogy a magyar *lélek* szó a *levegő* és *lehellet* szavakkal azonos eredetű. Nem kétséges tehát, hogy a magyar szellem (régibb és helyesebb alakjában *szellet* – szellem és lehellet) szó is a magyar *szél*, *szellő*, *száll*, *szállong* szavakból származik. De ha ez így van, honnan származik a német *Seele* – lélek szó?

49.

A monda szerint Karthagót a Szidonban meggyilkolt pap hajón elmenekült özvegye: Dido, más néven Elissza úgy alapította, hogy egy ottani fejedelemtől annyi földet vett meg, amennyit egy ökör bőrével bekeríthetett. Az ökörbőrt azonban szíjakra hasította, és így vele jókora területet kerítvén be, az ily csellel nyert területen megalapította Karthagó városát. Phöníciai nyelven *bürsza* állítólag várat, görögül ellenben bőrt, álatbőrt, bőrtömlőt jelent. Karthagó óvárosa pedig szintén *Bürsza* volt. Mindez így teljesen rendben volna, csak nekünk magyaroknak kell a dolog fejünkbe szeget üssön, mert kénytelenek vagyunk azt kérdezni, hogy honnan szedhették a görögök a *bürsza* – bőr, bőrtömlő szavukat, holott hiszen a magyar nép nyelvén ma is *bűr* – bőr? Mi vettük volna ezen *bűr* vagy *bőr* szavunkat éppen az ógörög nyelvből? De hiszen nem lehet, mert kétségtelen, hogy csak a *bőrtömlő*

keletkezhetett a *bőr* szóból, de nem az általánosan bőrt jelentő szó a tömlő jelentésübből! Sőt, a *bűr* vagy *bőr* szavunk a *burok*, *burkol*, *borít* szavainkkal is kétségtelenül összefügg, amihez hozzátehetjük még, hogy a törökben is *baru*, *börük* – takaró, állatbőrből készült sapka, kalap.

Tudvalévő, hogy az arabban, görögben, bőrtömlőt, bőrszényt jelentő *bürsza* szóból keletkeztek a ma nemzetközivé vált *borsa*, *börze* szavak is.

50.

A latin-olasz *perla*, *pirula* – gyöngy, gömböcske szót a latin *pirus*, *pirula* – körte, körtécske szavakból származtatják, merthogy körte alakú gyöngyök is vannak. Miután azonban a gyöngy jellegzetes alakja nem ez, hanem a gömböcske, nem jogosabb, logikusabb-e a *perla* és *pirula* szavakat a szintén gömböcskét jelentő magyar *bere*, *berce*, *berke*, *bertő*, *berkőce*, *berkenye*, *bors*, *borsó*, *boró*, *boróka*, stb. szavakkal összehozni?

51.

A magyar *pillant*, *pillog* szavak egyrészt a magyar *villan*, *villog* szavakkal függenek össze, amelyekkel a sumir *bil*, *pil* – tűz szót is összehasonlíthatjuk; másrészt pedig összehasonlíthatunk ezekkel egy laposságot, lapocskát is jelenteni látszó *pill* szótövet, amely a *pille*, *pillangó*, és *szempilla* szavakban is megvan, sőt népünk a *pillangó*, *pillongó* szót egyaránt használja a *pillangó* nevéül, valamint azon *villogó* fémlemezkek nevéül is, amelyeket hímzésekre szokás alkalmazni. Ezekkel kapcsolatba hozhatjuk pedig egyrészt például a latin *pelta* – kisebbfajta pajzs, és az orosz *plíta* – lap, lemez szavakat is. Viszont a német *Blick*, *blinken* szavak, amelyek pillantást és villantást, villanást egyaránt jelentenek, eszerint tehát a magyar *villog*, *villan*, *pillan*, *pillant*, *pille* és *pilla* szavakkal a legközvetlenebbül össze kell fűgjenek. Nem meglepő-e tehát, hogy ezen *pille*, *pillan*, *pillangó* stb., szavaink megfordítva a magyar *libeg*, *lebeg*, *lepe*, *lepke*, és a latin *libella* – pille, és *libra* – libeg, lebeg szavakat adják? Nem világos-e tehát az is, hogy mindezen szavak egyrészt a magyar *vil-*, *pil-*, világosság, és a sumir *pil-*, *bil-*, - tűz szavakkal, másrészt pedig a lapot, lapocskát, szárnyat jelentő magyar *lap*, *leb*, *lebeg*, *libeg*, *lebbeny*, *lebente*, *lapát*, *lapocska*, *lapos*, *lepény* szavakkal függenek össze, amelyek viszont megfordítva meg a magyar *pala* (jellegzetesen réteges kő) *palacsinta*, (lepényféle, amelyet régen palakő lapokon sütöttek,) és az árja *Platte*, *pelta*, *Blatt*, *plastra* szavakat is képezik? Nem szédítő-e a távlat, amelyet a nyelvészet terén már csak az ezen kérdéseimben említett néhány apróság is megnyit? Pedig itt ősnelvünk bizonyos nyelvtörvényeiről még majdnem semmit sem említettem is, csak felületesen, úgyszólván minden bizonyíték és minden bővebb fejtegetés nélkül van felhozva.

Köszönetet mondok itt M. barátomnak szíves tanácsáért, hogy az olyan kérdésekben, mint például a 38, ahol több, egymással szorosan összefüggő szó hasonlítatik össze, a szavakat a szemléltetés kedvéért táblázatba is foglalnám, amely szíves tanácsának ezennel eleget is teszek:

A 38. kérdéshez:

magyar	kő (alapszó)	
magyar	kövem	
magyar	köves	
magyar	kova	igen kemény kőnem
szláv	kamen	kemény

mordva	keven	köves
finn	kova	kemény
finn	kive	kő

A 45. kérdéshez:

magyar	korom	
török	kara	fekete
latin	carbon	szén
latin	corvus	holló
török	karga	holló
horvát	korot	gyász
magyar	holló	
magyar	halál, holt	
német	Kohle	szén
szláv	kal	feketeség
latin	caligo	sötétség, borulat
ugor	kuolema	
ugor	kulo	
ugor	kulem	halál, halott
ugor	kolek	holló
indiai	Káli	Halál, éj istennője

52.

Miképpen lehet a magyar *lidérc* más változatokban *lodovérc*, *ludvérc* szavakat a görög *nykopterosz* – denevér szóból származtatnunk, (Horger Antal: Magyar szavak története, Bp. 1924 11.o.) mikor hiszen tudjuk, hogy néphitünk szerint a *lidérc*, *lodovérc* vagy *ludvérc* mindig madár, (kicsi, vagy néha óriási tyúk vagy kakas vagy madárféle) és mikor tudjuk, hogy a lapp nyelvben *lodde*, *loddí*, a finnben *lindu*, *lintu* – madár, a vogulban *lund*, az osztjákban *lont* – lúd? Mi, akik a magyarság ősnép voltát vitatjuk, elméletünk kedvéért ily merész szószármaztatást megkockáztatni nem mernénk, illetve egymástól oly messze álló szavakat, mint a *lidérc* és a *nykopterosz* egymással összehozni nem mernénk. Ha mindezen finnugor szavak madarat jelentenek, és viszont a finn *lehte* – levél, *lattea*, *littea* – lapos, *lentä* – röpül, *littele* – lebeg, úgy mindezek nem kényszerítenek-e arra gondolnunk, hogy ezen madarat jelentő szavak is eredetileg egy lapot, szárnyat és lebegést, repülést jelentő *lid*, *litt*, *lut*, *lod* alakú ősszótövből keletkeztek? Ha azonban ez így van, honnan származik akkor a szláv *letti* – repül szó?

Néphitünk szerint a *lidérc* rendesen a boszorkányok titkos társa, és egyúttal szeretője is. A néphit szerint a boszorkányok tojást költenek ki testük melegével a hónuk alatt, eredetileg természetesen ölükben (Etnographia XXIX. évfolyam, 219. oldal) s ebből kel ki a *lidérc*. Jelentkezik azonban a *ludvérc* magától is, különösen pedig oly fiatal asszonyokat, akiknek öreg férjük van, szokott kísértetni, akik iránt vágyat érez, cserébe pedig aranyat, kincseket hord nekik. Nyelvünkben, tudjuk, a *ledér* szó buját, szerelmeskedésre ingerlőt jelent. Ezen *ledér* szó pedig a *ludvérc*ccel, vagy *lidérc*ccel kapcsolatban azonnal eszünkbe kell juttassa a görög hitrege *Lédáját*, aki szintén madárral, mégpedig hattyúval (lúd!) szerelmeskedik; úgy hogy a *Léda*, *lodde*, *lunt*, *lintu*, *linda*, stb., név és szóváltozatokban tehát a ludat, libát, azaz a nősténymadarat kell felismernünk, míg a *lidérc*, *ludvérc* szavakban egy hímmadár jelentésű szót kell

látunk, amely szónak második része a törökben, ugorban, magyarban, sőt még a latinban is meglevő *er, ver, vir, fér, férj* szó, amelynek értelme: hím, férfi.

Kiemelendő, hogy régi nyelvünkben a férccel igénk mai varr, tűzdel értelmén kívül még „hím kacsza a nőtényt meghágja” (Ballagi) értelemmel is bírt, amiszertint tehát a *vír, férj és a férc* szavak egymással összefüggése éppolyan kétségtelenné válik, mint az, hogy a *lidérc, lodovérc* szavak alapértelme is: madár-hím, azaz hím madár, termékenyítő, nemző madár kellett hogy legyen. Kiemeljük még azt is, hogy *varr* és *férce*l igéink hangtanilag egymással szintén azonosak.

Léda férje a görög hitrege szerint egy trójai király volt, a madár képében azonban nála Zeusz, a görögök főistene jelent meg. Felötlően egyezik ez a mi Emese-mondánkkal (eme, emse, emő, régibb nyelvünkben nő, nőtény jelentéssel bírt) amennyiben Emese férje is, az öreg Ügek, és hogy nála az istenség turul képében jelenik meg, ami után Emese álmot lát, majd nagy dolgokat megindító fiát szüli. Pontosan ugyanezen motívumot találjuk meg még a bibliai hagyományban is, ahol szintén öreg férj, (József) fiatal nő, látomás és ezt követőleg fiú születése fordul elő, de ahol a hattyú, vagy turul szerepét galamb (Szentlélek) tölti be. A finn Kalevalában Ilma istennő a tenger színén ringatózva úszik, hánykolódik. Szüzességét megunva Ukkót, a főistent hívja, aki kacsza képében megjelenik és az istennő térdére teszi le tojását, amelyből azután a napisten, vagyis Väjnämöjnen, azaz a finnek nemzeti istene kel ki. Mindennek alapján, vagy helyesebben: a Kalevala ezen motívumának a különböző népeknél meglevő hasonló motívumokkal összehasonlítása révén, (az észti változat, a lidérc-babona, Kasztor és Pollux születése a Léda által világra hozott tojásokból, Latona monda, Mária.hitrege, stb.) kénytelenek vagyunk e hitregét a fönti lidérc-ludvérc stb. szavakkal összefüggésben így rekonstruálni, vagyis az Ilma Ukkó-kacsza-Väjämöjnen motívum eredetibb, régibb alakját ilyenek sejtteni.

Az észti változatok szerint azonban tojását a madár még nem az istennő térdére, hanem *annak ölébe* rakja le, aminek a lidérctojás kiköltése motívumávali összefüggését azonnal észre kell vennünk. Világos az is, hogy ezen Léda- és Ilma monda azonos eredetű kell legyen a görög-római Leto vagy Latona istennő mondájával is, akiről a hitrege azt modja, hogy Zeusz által megtermékenyítettén: a tenger színén sokáig egy ladik módjára ide-oda lebegő, ringó úszó szigeten élt, amelyen Apollót a Napistent, és Artemiszt a Holdistennőt szülte. Utóbb Poszeidon a szigetet a tenger fenekén álló oszlopokra erősítette. Mindnyájan ismerjük népmeséink azon sajátságos motívumát, amely szerint egy a végtelen tengeren úszó, ringó ladik fenekén gyönyörű szép királykisasszony fekszik, akire itt a mese hőse talál reá. Felemlítjük a Léto Latona nevek *ladik* szavunkkal hasonló voltát, de megjegyezzük, hogy mindezen mondák magyarázata, megfejtése csakis ősvallásunk alaposabb ismerete segítségével lehetséges, ami által azután, egyúttal az is bebizonyosodik, hogy mindezen mondák ősrégi középeurópai népüktől származnak.

A Léda-Latona-Emese monda eredetileg csupán jelképes hitrege volt, amelynek igazi értelmét a későbbi sémi és árja népek már nem tudták. Az értelem a lehető legrövidebben elmondva a következő: A nőténymadár, azaz nő, vagy nőistenség az őanyagot (matéria) jelképezi, a hím madár, azaz a turul, Ukkó, vagy az égi istenség az őserőt (energiát). Az őserő, szellem, lélek őseink felfogása szerint hímség, az anyag, test ellenben nőiség. A szellemmel, lélekkel azután jelképes összefüggésbe hozatott a szél, amiért is a Kalevalában is közvetlem megtermékenyítőként tulajdonképpen a szél szerepel, amely azonban tehát Ukkónak, azaz az őszellemnek ugyanolyan jelképe, mint a szálló hím-madár, vagyis a turul, illetve galamb.

53.

Ha a magyar-finnugor nyelvészetben megállapítást nyert az, hogy a magyar *aggódik* igénk pontos megfelelőjét képezi a finn *ankea* – szoros (vesd össze: szanszkrit *anhas* – aggály) és hogy a szorongás és aggodás azonos szavakkal is nevezettek, úgy miért nem fejtetik meg azon meglepő tény is, hogy a magyar *aggódik* szó az olasz *angoscia* – aggodalom, latin *ango* – szorongatni, folytogatni, olasz *angustia* – szorultság, aggodalom, és a német *Angst* – félelem, *eng* – szoros, szűk szavakkal is azonosul? Miért nem magyaráztatik meg az is, hogy de hiszen a magyar *szoros*, *szorít*, *szorong* és a *zár*, *összezár*, *magábazár* szavak is teljesen azonosak az olasz-latin *serra* – zár igével? Ha pedig ezen meglepő azonosságokat részben megállapítani kénytelenek voltunk is már, úgy miért siklunk el a dolog felett anélkül, hogy mindezt magyarázni is megkísérelnők, holott a magyarázatot tisztán és világosan már 1910-ben megírta Fáy Elek? (Fáy Elek: A magyarok őshona, 223. o.)

54.

Ha megállapítottuk azt is, hogy a magyar *szem* szó azonos a finn *szilme* -szem szóval, úgy elég-e pusztán ennyi arra, hogy a magyar szem szót a finn *szilme* szóból származtassuk, (Gombocz Zoltán: Nyelvtörténeti módszertan, Bp. 1922) holott hiszen a magyar szem szót nyelvünkben még a gabonafélék magvai nevéül is használjuk, (búzaszem, árpaszem, stb.) és használjuk még sok apróbb, de egyenlő dolgok nevéül is, például: lánc-szem, por-szem, homok-szem, stb. Ez azután kétségtelenné teszi, hogy a magyar szám és számos szavaink is innen származnak, vagyis látjuk tehát, hogy ezen szem szó is egy óriási kiterjedésű szócsoporthoz tartozik, amiértis nem lehet nyelvünkben idegen elem.

Márpedig ezen magyar szem szavunknak pontosan megfelelnek a latin *semen*, szláv *seme*, német *Same* vagy *Samen* – mag szavak, valamint ugyancsak a szám és számos szavunknak pontosan megfelelnek a latin *summa* – összeg, olasz *insieme*, német *zusammen*, *Sammlung*, olasz *assemblea*, latin *similis*, stb. szavak, amelyek mind egyenlő, egymáshoz hasonló egységek (számok) sokaságát fejezik ki, aminek legtipikusabb eseteit pedig valóban a gabonaszemek sokaságaiban van a leggyakrabban alkalmunk látni, amit tehát tökéletesen fejez ki a magyar *szem*, *szám* és *sámos* szavak azonos szótövből való származása. Avagy mindezen magyar és árja szavakat is a finn *szilme* szóból származtassuk-e?

Nem kellene inkább azt elfogadnunk, hogy a *szilme* szó mellett és vele párhuzamos értelemmel már ősidők óta létezett ősnyelvünkben még egy szem szó is, amelyben a közébeélt I hang hiányzott? Avagy talán ezen magyar szem szót a finn *szilme*-vel egyáltalán ne is vessük össze, hanem árja eredetűnek tartjuk? De hiszen ezt tennünk azért nem volna helyeselhető, mert az árja népek a történelem színpadán a turániaknál több ezredévvél később jelenvén meg, a turániaknál később kellett hogy keletkezzenek, illetve tehát ha itt valaki átvevő volt, úgy ezek csak az árják lehettek. Továbbá láttuk azt is, hogy a szem szónak a magyarban sokkal több különféle jelentése, illetve sokkal kiterjedtebb szócsoporthoz tartozik, mint az árja nyelvekben, ami szintén azt bizonyítja, hogy az átvevők az árják kellett hogy legyenek. Végül pedig a szumir nyelvben már szintén létezett a *se*, *sem*, *sum* – szem (oculus) *szi*, *zi* – gabona, *simah* – gabonakészlet. Ugyancsak a szumir nyelvben ezen kívül a magyar *mag* szóra is emlékeztető *igi* szó is szemet (oculus) jelent, amely szumir szónak a legmelegebbben felel meg a kámi nyelvek (ezek is ragozó nyelvek, és a szumirral bizonyos rokonvonásokat mutatnak) közé tartozó oromo nyelv *iggia* szava, amely egyaránt jelent emberi és gabona szemet is. Etnographusaink jól tudják, hogy

népünk nyelvében az *igéz*, *igézet* szavak nem „verbum” jelentéssel bírnak, hanem hogy szemmel való igézést, megbűvölést, szemmel való megrontást jelentenek, amiértis tehát kétségtelen, hogy a magyarban is kellett egy *ige*, *ig* vagy *igi* szónak léteznie, amit különben még *ügyel* szavunk is tanusít, mert hiszen ennek értelme is „szemmel tart”. Az említett afrikai nyelvben is *egu* – látni, örködni, és *ega* – ör, őrszem.

Ha azonban mindez így van, honnan származnak akkor a német *Auge*, szláv *oko*, latin *oculus* – szem szavak?

55.

Míg a *hangváltozás* törvényét a német nyelvészet nyomán ma már a mi nyelvészetünk is ismeri, (amikor is egy szó valamely hangja rokon hangzású hanggá változik, pl. par-bar-var) addig a *hangcsere*, (amikor egy szóban valamely hang nem rokon hanggá változik, pl. bar-zar-kar) okaival, törvényeivel nem vagyunk tisztában, vagyis e dolgot ma is ötletszerű, szórványos valaminek, vagy beszédhibákon alapuló dolognak tartjuk, (Gombocz: Nyelvtörténeti módszertan) holott pedig ennek is a leghatározottabban felismerhető és megállapítható okai, törvényei vannak.

És miért nem tudtuk mindezt megállapítani?

Azért, mert éppen a magyar nyelvet nem szoktuk eléggé figyelemre méltatni, s azért mert e dolgok csak az árja nyelvek figyelembe vétele mellett ma már meg nem fejthetők, mi pedig nyelvünk saját jelenségeiből következtetni nem merünk, illetve megszoktuk, hogy mindenben csak az árja nyelvészet nyomaiban haladjunk.

A hangcsere kérdését már egy cikkemben a *szőlő* szavunkkal kapcsolatban érintettem, egy táblázatot is bemutatván ott, közelebbről azonban e dologról szándékosan nem szólottam még, s itt is csak annyit akarok erőltetve megjegyezni, hogy ez bizonyos természeti dolgokból indulván ki, később mindjobban kifejlődött, ősnyelvünkben egy ideig tudatossá is vált, majd utóbb, bizonyos változások beálltával összezavarodott, és ismét csak öntudatlanul élt tovább.

Hogy mindezen dolgok azután nem csak a nyelvészet, hanem a művelődéstörténelem terén is mily nagy fontossággal bírnak, azt majd csak akkor fogjuk megérthetni, ha alkalmam lesz kifejteni, hogy őstörzseink nevei (pl. magyar, besenyő, jász, székely, kun, szemere, kazár, stb.) valamint ősvallásunk istenségnevei, továbbá a nyelvjárások is főképpen ezen alapulnak, és hogy az illető törzsek életmódjával (földművelés, halászás, gyümölcs vagy gabonatermelés, stb.) is a legszorosabb összefüggésben voltak

56.

Ha a magyar *ájtatos* szónak az *áhítat*, *ásít*, *álmodik* szavakban is meglévő *á* tőből való származását felismerjük, (Horgler Antal: A magyar szavak története) nem kényszerülünk-e azon kérdés felvetésére is, hogy honnan származik akkor a görög *ájosz* – szent, ájtatos szó?

57.

Ha a magyar *balgatag* és *bolygatag* igék, azaz a *balgaság*, *bolondság* és *bolygás* (r-es kiejtéssel *barangolás*, *barangás*) szavak és fogalmak összefüggéseit megállapítottuk, (Horgler A. u.o.) – aminek pontos párhuzamát a latin, német és magyar *errare*, *irren*, *ire*, *őj*öng szavak (bolyongani, menni, tévelyegni, örülni) valamint a magyar *tébolyog*, *tévelyeg* igék is képezik, honnan származtassuk akkor a szláv *bluditi* – kószálni, tévelyegni szót?

58.

Ha megállapítást nyert, hogy a magyar *bősz* szó nem származhatik a német *bös*, *böse* - haragos, gonosz szóból, (Horger u.o.) – aminthogy kétségtelen is, hogy e magyar szó a régi magyar *bús* – haragos, dühös, (ma szomorú) a *busa*, *busó* – vad indulatú, vad kinézésű, *buzdul*, *bosszant*, *bosszú*, stb. szavakkal, továbbá még a török *bosi* – haragos, *bosur* – bosszant szavakkal függ össze, miért nem gondolkozunk akkor azon is, hogy ezen német *bös*, *böse* szó tehát honnan származik?

59.

Ha megállapítottuk, hogy *buta* szavunk régebben ostobaságon kívül még életlenséget, hegyetlenséget, azaz tompaságot is jelentett, aminthogy Erdélyben ma is tompaságot, - azaz lelki tompaságot - valamint ostobaságot jelent, ha ismerjük immár ősnyelvünk azon törvényét, amely szerint az egytagú szavak megfordítva is előfordulhatnak és ugyanazt jelentik, akkor azonnal meg kell állapítanunk azt is, hogy *but*-a szavunk az *os-tob*-a, *tomp*-a, *tömp*-e szavunkkal azonos. De ha ez így van, honnan származik akkor a szláv *tupo* – tompa, mely szó hiszen a *buta* szavunk szótövének pontos megfordítása? Honnan származnak akkor a német *Tepp* és *teppet* szavak, amelyek szintén ostobát, féleszűt jelentenek?

60.

Véletlen-e, hogy a magyar *bűdös* szó hangtanilag egyezik a latin *putidus*, olasz *fetido* – bűdös szavakkal?

61.

Véletlen-e, hogy a magyar *cserebogár*, régiesen cserebó, cserebok, csereboh, cserebüly hangtanilag azonos a latin *carabus*, olasz *scarafaggio* – bogár és a közismert *scarabeus* szóval?

62.

Nyelvészetünkben megállapítást nyert az, hogy a magyar *meny*, (Schwiegertochter) *menyecske* és *menyasszony* szavunkban a *meny* szó eredetileg fiatal értelemmel bírt. Kétségtelen tehát, hogy ezekkel párhuzamosan a finn *nuorikko* – menyecske szó is a finn *nuorekkaa* – fiatalos, és *nuore* – fiatal szóból származik. De honnan származik akkor az olasz-latin *nuora*, *nurus* – fiatal nő, meny, menyecske szó? Holott hiszen a fiataltság szavai a latinban egészen másak: *juventus*, *parvulus*, *adulescens*? De még tovább is mehetünk. A germán hitregékben az idő és fonás istennők, akik egyúttal az emberi élet tartamát is meghatározzák, *Nornáknak* neveztetnek, (más változat szerint *Nurnir*) s ezek szép, fiatal leányok, úgyszólván említett nevüknek a finn *nuore* – fiatal és *nourikko* – fiatal nő szóból való keletkezését fel nem ismernünk lehetetlen, illetve be kell tehát látnunk, hogy a germán mythologia elemei északi finn, észt, lapp rokonainktól származnak. Másrészt pedig, ha olyan latin és olasz szavak, mint *nuora*, *nurus* – fiatal nő, meny, a finn *nuore* – fiatal szóból származottaknak bizonyulnak, lehet-e még továbbra is annak elfogadása elől elzárkóznunk, hogy Itália őslakói is finn-ugor népek voltak?

A germán *Nornáknak* szemben azonban az ugyanilyen idő, fonás és végzet istennők a görögöknél öreg asszonyok, és *Moiráknak* neveztetnek. Nem csodálatos-e tehát, hogy a finnben *muori* – öreg asszony?

Megjegyezhetjük még, hogy ezen *Norma* – *Moir*a mondák őselemei a mi népmeséink, valamint a kereszténység felvételével elszlávósodott rokonaink

mesebeli fonó tündéreibben, vénasszonyaiban, vasorrú bábáiban, kiszéiben, moránáiban mindmáig megvannak még, valamint megvannak nyelvüket még nem feledett oroszországi rokon népeinknél is.

Össze kell azonban vetnünk az olasz-latin *nuora*, *nurus*, finn *nuore* és germán *Nurnir* szavakat illetve nevet még a finn *nuora* – fonál. zsinég szóval is, amelynek a német *Schnur* – zsinór is származéka. (A kezdő s hang renesen hosszúságot, húzdást, haladást, tovasiklást jelent.)

Mi köze azonban a fiatalságnak a fonálhoz, azaz, miért nevezi a finn a fonalat és a fiatalságot egy és ugyanazon szóval? (Nuora, nuore, nouriso.)

Ezt is igen könnyen megmagyarázhatjuk.

Azért, mert a fiatalság és vékonyság fogalmi egymással legközvetlenebbül összefüggenek, amit világosan mutat a német jung – fiatal, és sich verjüngen – vékonyodni. A vékonyság, szikárság egyik magyar szava a sovány, aminek pontosan megfelel a mordva *csovine* – vékony szó. Honnan származik akkor az olasz *giovine* – fiatal szó?

63.

Mindenki, aki valaha a magyar művelődéstörténet iránt némileg érdeklődött, tud a magyar rovásírás és számrovásról. Tudjuk azt is, hogy a magyar rovás szó a ró igéből keletkezett, amelyből róni, ródalni, rovátka, rovatal, ravatal stb, szavak is keletkeztek, de amelyeket népünk rú-nak, rúni-nak is ejtett, éppúgy, mint ahogy például ló, lóval szavakat lú, lúval-nak is ejti. Honnan származik tehát a régi germán *runa* – rovásírás szó?

Ne feledjük azonban, hogy a germánoknál ezen *runa* szónak még titok, rejtély, rejtelen értelme is volt, és pedig azért, mert a rovás az igen összetett rövidítések és egyéb szimbolikus jelei, konvencionális szabályai miatt igen nehezen volt olvasható, s így az egyszerűbb „rovástudatlan” emberek szemében valami érthetetlen, titokzatos, rejtelmes dolognak tűnt fel.

Mindnyájan ismerjük azon szólást, hogy „érti a csíziót”, amivel azt akarjuk mondani, hogy az illető igen értelmes, sőt ravasz, s az éppen szóban lévő dologhoz igen jól ért. Miután pedig latinul *cidere*, *cisio* – róni, metszeni, rovás, világos, hogy e mondásunk is a régi adó, adósság és naptárrovásokkal függ össze.

Sebestyén Gyula (Etnographia, 1903) igen világos nyelvészeti és néprajzi bizonyítékok segítségével kimutatta, hogy a számrovást, adósságrovást, feljegyzést jelentő szerb, horvát, oláh, bolgár, újgörög, tót, cseh, és német ravas, rovas, rovasiti, revas, rabas, rabos, rebus, Rawash, Rabisch, stb. szavak, valamint maga az ezen szavak által megnevezett, s az említett népeknél használatos számrovások is mind magyar eredetűek, valamint kimutatta azt is, hogy a magyar számrovás jegyei az itáliai ősrégi etruszk számrovás jegyeivel azonosak; tudvalevőleg pedig a rómaiak műveltségük alapjait az etruszkoktól örökölték. De tudjuk azt is, hogy a régi latin okiratokban az adórovás, számrovás *rebus*-nak neveztetik, éppúgy tehát, mint ahogy ezt ma Erdélyben székelyek és oláhok egyaránt máig rebusnak nevezik.

Mit jelent tehát mindez? Azt, hogy azon itáliai ősnép (etruszk, pelazg, szikul vagy szabin) amelytől a rómaiak a számrovást és számjegyeiket átvették, a rovás szót szintén b-vel, azaz rovas, rebas, rebus-nak ejtette, amely kiejtés mód régen nálunk is meg kellett hogy legyen, a német Rabisch és a szláv rabos, rebas szavak eléggé bizonyítják. Sőt, lám a *rebus* szó a latinban is éppúgy jelent egyúttal rovást és titkot, rejtélyt, mint a germánoknál a *runa* szó, mert hogy a latin rebus- rejtély, titok, azt mindnyájan jól tudjuk.

Sebestyén megemlíti még azt is, hogy a rovás az íreknél a mai napig megvan, amennyiben ott az öreg emberek az imádságokat nem rózsafüzérről, hanem rovásról olvassák le.

Kitűnt a főtebbiekből, hogy az említett népek a rovást és annak nevét az őseinktől vették át, de lehetséges volna-e ez, ha mi csak ezer évvel ezelőtt jöttünk volna Közép-Európába? Nem világosan bizonyítja-e tehát mindez azt, hogy a magyarság mindig is ott élt, ahol ma, s hogy ősidőktől fogva többször bocsátott ki magából rajokat különböző irányokba?

64.

Véletlen-e, hogy a magyar *fúr*, *fúrni* ige a latin *foráre* igével egyezik teljesen?

65.

Véletlen-e, hogy a magyar *várni* ige a német *warten*-nel azonos?

66.

Véletlen-e, hogy a magyar *völgy* szó az olasz *valle* – völgy szóval azonosul?

67.

Már a 25. kérdésünkben említettük, hogy a magyar *kapni*, finn *kappa* – megragadni ige és a magyar kapocs, kampó szavak az olasz *chiappare*, latin *capio* – megfogni, megkapni, megragadni igével azonosak, valamint említettük, hogy a szláv *kopati* – kapálni ige a magyar *kapa* (azaz kapó, kampó) szóból származik, amely szerszám ősi alakja tudvalevőleg az egyszerű kampós faág és szarvasagancs volt, amint azt a cölöpémitményes korból származó leletek bizonyítják. Viszont a 11. kérdésünkben említettük, hogy a magyar *kampó*, *kampós* szavak úgy jelentésben, mint hangzásukban is teljesen azonosak a görög *kampülosz* – horgas szóval, hogy a magyar *kamó*, *gamó* – horog szavak a latin *hamo* – horog szóval, a magyar *horog*, erdélyiesen *harog* szó meg a latin *harpago* – horog szóval egyezik teljesen. Bár feleletet még nem kaptunk, ezen kérdést mégis újakkal toldjuk meg:

A magyarág szó teljesen ősegyeszerű szó, s emellett összónak tekinthető még azért is, mert olyan természeti dolgot jelöl meg, amellyel a legrégebbi korokban az ősemberek is foglalkoztak már, különösen pedig akkor, amikor tehát az ágat vagy szarvasagancsot a legelső földművelő eszköz, azaz kapa gyanánt kezdték használni, bár megjegyzendő, hogy kisebb fa vagy csontkampóval mint halászhoroggal már ennél régebben is foglalkozhatott. Hogy pedig a legősibb halászhorogok fa, és csontkampók voltak, azt ethnographusaink jól tudják, mert például a magyar nép is ilyen horgokat napjainkig használ.

Ha azonban mindez így van, úgy nem világos-e, hogy a magyar ág és agancs szavak a magyar akaszt, aggat, valamint a finn *onke* – horog, kampó szavakkal függenek össze, sőt, nem kell-e azt következtetnünk, hogy akad, akaszt szavunk is eredetileg agkad, agkaszt, *ágkaszt* alakúak voltak?

De honnan származik akkor a görög *agkisztron* – horog, *agkütosz* – horgas, *agkon* – görbeség, hajlottság, honnan a német *Angel*, *Anker* – horog, horgony szavak? És mindezekkel nincsen-e összefüggésben a német *ackern* – szántani szó, mikor hiszen tudjuk, hogy a legrégebbi ekék csak kampós faágak voltak, aminthogy azt egyiptomi ábrázolatokon is igen jól láthatjuk. Másrészt a régi boronák is, amint azt ethnographusaink szintén tudják, nem csupa egymáshoz kötözött kampós faágakból, vagy pedig szarvasagancsokból készültek-e? Miért nevezi tehát a német a boronát ma is *EGGE*-nek?

Vajon pedig mindezekkel a földművelés és földművelők *agro, agricola, agrestes, agronom, Acker, ackern*, továbbá a magyar *ugar*, régiesen *igar*, s az ezzel azonos jelentésű szumir *agar*, föld jelentésű *igara*, és szántóföld jelentésű *akar* szavak, valamint fajunk régi *ugor, ugar, ungar* neve nem függ-e össze? Vajon igaz-e, hogy *ugor, ugar*, azaz magor vagy magyar őseink a földművelést éppen a hegyek között kecskenyájákat legeltető szláv, és az őserdőkben vadászó életmódot folytató germán népektől tanulták?

Nem én, hanem a germán tudósok állítják, hogy a germán név kelta eredetű, és erdei, erdőlakó értelemmel bír. (Mayers lex. 1897 Germ.) Nem sajtóságos-e tehát, hogy viszont törökül *orman* – erdő?

Folytatása következik!